

Dünyadan Kısa... Kısa...

Başlık... Dünya ekonomisinde yüzde 5,1'lik büyüme

IMF'in yarıyıl raporunda, 2006'da dünya ekonomisinin yüzde 5,1 oranında büyüyeceği tahmininde bulunuluyor. Böylece dünya ekonomisindeki büyüme, dört yıl arka arkaya artarak devam etmiş olacak. Ancak rapor, 2007 yılında dünya ekonomisinin görece olarak yavaşlamaya başlayacağı uyarısında da bulunuyor. Raporda en çok üzerinde durulan konulardan biri ise enflasyonist baskılar. Her ne kadar temmuz ortasından beri petrol fiyatlarında düşüş görülse de, fiyatların yeniden yükselme ihtimali ve ABD ekonomisinin gelecek yıl yavaşlayacağı yolundaki öngörüler, IMF'in raporuna dünya ekonomisine yönelik en büyük riskler olarak yansıyor. Rapor, ABD'nin büyümesinin yavaşlamasıyla, Fed'in enflasyonist baskılar yüzünden faiz artırımlarına devam edebileceğini de öngörüyor. Avrupa ekonomisinin 2006'da yüzde 2,4, 2007'de ise yüzde 2 oranında büyüyeceğini dile getiren IMF, Çin'in ise 2006 ve 2007 yıllarında yüzde 10'luk bir büyüme yakalamasını bekliyor.

Başlık... Riskten kaçan, bonoya yöneliyor

Global ekonomideki büyümenin yavaşlama sinyalleri vermeye başlaması, yatırımcıları riskten kaçınmaya itiyor. Merrill Lynch'in ağustos ayında yaptığı anket, riskten kaçınan yatırımcıların temel kâğıtlara yöneldiklerini gösteriyor. Bu yönelim, bono fiyatlarında yeni bir balonun habercisi olarak değerlendiriliyor. Fon yöneticilerinin katıldığı Merrill Lynch'in anketine göre, mayıs ayında bono fiyatlarının düşük seviyede kalacağı öngörüsü, yüzde 65'ten yüzde 46'ya indi. Ankete katılanların yüzde 48'i, dalgalanmanın başladığı mayıs ayında bono fiyatlarının aşırı değerlendiğini söylerken, ağustos ayında bu oran yüzde 22'ye gerilemiş durumda. Toplam 637 milyar dolar varlığı yöneten 209 fon yöneticisiyle yapılan ankete katılanların yüzde 27'si enflasyonun, yüzde 33'ü ekonomik büyümenin, yüzde 37'si ise her ikisinin de büyük risk oluşturduğunu düşünüyor.

Başlık... Ağustos'ta petrol fiyatları düştü!

Ham petrol fiyatları ABD büyümesinin yavaşlama sinyalleri vermesi ve benzin talebinde gözlenen daralmaya bağlı olarak, ağustos ayında en düşük seviyelerini gördü. Yaz mevsiminin sona ermesiyle birlikte, bu düşüşün süreceği tahmin ediliyor. ABD ekonomisinin yavaşlama sinyallerinin algılanmasıyla piyasalarda kâr satışları olması ve talepte görülen azalmanın, fiyatlara kalıcı şekilde yansması bekleniyor.

Diğer yandan, Orta-Doğu gerilimiyle hayli tedirgin olan piyasaların, Lübnan ile İsrail arasındaki ateşkes kararının ardından, petrol arzında bir aksaklık olmaz' sinyalini almaları da petrol fiyatlarını düşürdü.

Meksika Körfezi'nde bulunan ve Katrina kasırgasında hasar gören Total SA'ya ait 33 bin varil kapasiteli Matterhorn rafinerisinin yeniden faaliyete başlayarak, talep baskısına karşı ek bir sigorta olması da petrol fiyatlarını aşağıya çeken bir başka neden oldu.

Başlık... BRIC ülkeleri çığ gibi büyüyor

Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in (BRIC), göz dolduran büyüme rakamları, iştah kabartıyor. Bu ülkelerin ekonomik arz ve taleplerinin birbirlerini tamamlaması, gerçek bir ekonomik devre oluşturuyor. Çin ve Hindistan'ın emtia ve yapı malzemeleri talebine karşılık, Rusya'nın petrol arzı ve Brezilya'nın zengin doğal kaynakları, bu dört ülkenin, unutulmaz İngiliz müzik grubu The Beatles gibi "fab-four" olarak anılmasına neden oluyor.

Bloomberg'in yaptığı araştırmaya göre, geçtiğimiz on iki ay boyunca dünya genelinde yatırımcılara en fazla kazanç sağlayan piyasalar, BRIC piyasaları oldu. Yine Boston merkezli Emerging Portfolio Fund Research'in yaptığı araştırmaya göre, 2006 yılı içerisinde BRIC ülkelerinin en büyük 12 şirketine yatırım yapanlar, yaklaşık 10 milyar dolar kazanarak, varlıklarını neredeyse ikiye katladılar.

Üst baş... Dünya ekonomisini etkileyebilecek ülkelerde siyasi değişimler yaşanacak

Başlık... 2007'de siyasi ve ekonomik riskler iyi yönetilmeli

Spot... Dünya ekonomisinin başrol oyuncularından ABD ekonomisindeki yavaşlama sinyallerine ek olarak, kongre seçimleri ve 2008'de yapılan olan başkanlık seçimleri nedeniyle, 2007'de risklerin daha iyi yönetilmesini gerekiyor.

Eylül ayında IMF tarafından yayımlanan Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda, global büyüme tahmini 2006 için yüzde 5,1'e, 2007 için ise yüzde 4,9'a yükseltildi. Konut piyasasındaki hızlı yavaşlamaya ve enflasyon tehdidinde bağlı olarak, ABD'de 2007 büyüme tahmini aşağı yönlü revize edildi. Gerek global dengesizlikler nedeniyle belirsizliğin arttığını vurgulayan Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda, gerekse Global Finansal İstikrar Raporu'nda; enflasyonist baskıların yoğunlaşması, petrol fiyatlarında yaşabilecek artışlar ve ABD ekonomisinin beklenenden hızlı yavaşlaması temel risk unsurları olarak değerlendiriliyor.

IMF; kamu maliyesi sağlıklı olmayan, enflasyon beklentilerini olumlu yönde etkileyecek güçlü bir çığaya sahip bulunmayan, yüksek cari açığa sahip ve yabancı sermaye hareketlerine bağımlı bulunan gelişmekte olan ülkelerin, global finansal piyasalardaki gelişmeler karşısında daha yüksek risk taşıdığına dikkat çekiyor.

Uluslararası ekonomi çevrelerinde, özellikle 2006 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren gelişmekte olan ülkelerdeki makroekonomik istikrarın sürdürülebilirliğine ilişkin tartışmalar yoğunlaştı. Yılın ilk yarısından beri yapılan öngörülerde, ABD ekonomisindeki yavaşlamasının beklenenden hızlı olabileceği belirtiliyordu. Bu konudaki endişelerin artmasıyla eş zamanlı olarak gelişmekte olan ülkelere gelen olumsuz haberler de dünya ekonomisinin istikrarını etkiledi ve piyasalarda kısa süreli bir dalgalanma yaşanmasına yol açtı. Fakat bu durum kesinlikle bir "kriz" olarak nitelendirilmedi. Uluslararası kuruluşların son birkaç yıldır global ekonomideki istikrar konusunda SWOT değerlendirmeler yapmaları, dünya ekonomisinin riskler taşısa da iyiye gittiğini gösteriyor.

Diğer yandan IMF, Türkiye ekonomisinin 2006 ve 2007'de GSYİH bazında yüzde 5 düzeyinde büyüyeceğini, yıllık ortalama tüketici enflasyonunun 2006'da yüzde 10,2, 2007'de ise yüzde 7,2 düzeyinde gerçekleşeceğini tahmin ediyor. Cari açığın GSYİH'ye oranının ise 2006'daki yüzde 6,7'lik seviyesinden 2007'de yüzde 5,8'e gerileyeceği öngörülüyor. Her ne kadar teknik açıdan cari açık ve enflasyon hedefinde tren kazası gibi iki önemli risk olsa da, Türkiye ekonomisi son dönemde özellikle mali disiplin ve büyüme açısından olumlu bir görünüm sergiliyor.

Dünya ekonomisindeki gelişmeler

Dünya ekonomisinin başrol oyuncularını olan ülkelerde yaşanacak siyasi olaylar nedeniyle, politik ve ekonomik risklerin iyi yönetilmesi gereken bir yıla girilecek. Özellikle ABD ekonomisindeki yavaşlama sinyallerine ek olarak, Kongre seçimleri ve 2008'de yapılacak olan başkanlık seçimleri, 2007'de çok dikkatli adımlar atılması gerektiğini ortaya koyuyor.

Temmuz ayından beri faiz artırmayan ABD Merkez Bankası (Fed) yaptığı açıklamalarda, enerji fiyatlarındaki gerileme ve hız kaybeden iç talep nedeniyle, enflasyondaki yavaşlama eğiliminin devam edeceğini vurguluyor. Enflasyona yönelik risklerin hâlen mevcut olduğunun da altını çizen Fed, parasal sıkılaştırmanın sürebileceği üzerinde duruyor.

Diğer yandan, özellikle vadeli piyasalarda, Fed'in 2007'nin ilk çeyreğinden itibaren faiz indirimine başlayabileceği öngörülüyor. Avro alanında, yılın üçüncü çeyreğinde yıllık tüketici enflasyonunun yüzde 1,8 ile yüzde 2'lik sınırın altında gerçekleşmesi olumlu bir veri olarak algılanıyor. Ancak parasal büyüklüklerdeki artışın devam etmesi, bu artışın orta vadede enflasyon üzerinde önemli etkisi olacağı yönündeki beklentileri güçlendiriyor. Yılın üçüncü çeyreğine ait verilerde Avro alanı tüketici güveninin yüksek seyretmesi de, kısa vadeli enflasyona yönelik risklerin sürdüğünü ortaya koyuyor.

Dünya Ekonomik Görünümü raporunda Avro alanı için 2006 ve 2007 yılı büyüme tahminlerini sırasıyla, yüzde 2,4 ve 2,0 olarak yukarı yönlü revize eden IMF, iç talebin canlı seyrini sürdüreceği ve enflasyona ilişkin risklerin de devam edeceği tahmininde bulunuyor.

Avro alanındaki borçlanma faiz oranlarının hâlen düşük seviyelerde olduğuna işaret eden Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Trichet ise Eylül ayında faiz oranlarını 25 baz puan artırarak, 3.252'ye çıkardı. Yıl sonuna kadar faiz oranlarını 50 baz puan daha artırabileceğini dile getiren Trichet, bu açıklaması ile yılın üçüncü çeyreğine yüzde 3 faiz oranıyla giren Avrupa Merkez Bankası'nın 2006'yı yüzde 3.50 ile kapatacağını da belirtmiş oldu.

Japonya ağırlığını artırıyor

Dünya ekonomisini etkileyen ülkelerden biri de Japonya. Japonya Merkez Bankası, temmuz ayında altı yıl aradan sonra ilk kez çeyrek puanlık faiz artırımına gitti. Altı yıldır "0" faiz politikasıyla piyasaları likiditeye boğan Japonya, bu faiz artırımını ile deflasyondan kurtulmak ve on yıldır stagflasyonla mücadele edebilmek için uyguladığı gevşek para politikasından vazgeçme sinyalleri verdi.

Japonya'da fiyatlar 2000 yılından beri düşme eğiliminde olduğu için, neredeyse enflasyonun yüksek çıkmasına sevinir hâle gelmişti. Ancak uzmanlar, 2006'nın başından itibaren azalma sinyalleri veren deflasyonun, bu yıl sonu ortadan kalkacağını öngörüyorlar. Bu tahmin, Japonya ekonomisinden çok dünya ekonomisini ilgilendiriyor.

Zira Japonya'nın faiz artımı, sadece herhangi bir merkez bankasının çeyrek puan faiz artırmasından ibaret değil. Uluslararası camiada bu faiz artımı, "Japonya Merkez Bankası çeyrek puan faiz artırımına gitti" yerine, "Japonya Merkez Bankası '0' faiz politikasından vazgeçti" başlığıyla ön plana çıktı.

Bu faiz artırımının, deflasyondan çıkma sinyalleri veren Japonya için yeni bir milat olduğu yorumları yapılıyor. Ancak bu konuda bazı endişeler de yok değil. Özellikle, Japonya'nın ılımlı büyüme politikasına geri dönüp dönmeyeceği konusunda belirsizlikler var. Ayrıca Japonya Merkez Bankası'nın yürüttüğü ortodoks para politikasının kırılma noktaları aşırıp aşamayacağıyla ilgili soru işaretleri de hayli fazla. Piyasalar ise Japonya Merkez Bankası'nın "sakin" olarak algılanmasıyla, kısa vadede faizlerin bugünkü seviyelerde devam edeceğini öngörüyor.

Döviz piyasaları

2006'nın üçüncü çeyreğinde, ABD ekonomisindeki yavaşlamayla ilgili tartışmalar da alevlendi. Yılın dördüncü çeyreğine girerken ortaya çıkan bazı veriler, ABD ekonomisindeki yavaşlamanın daha önceden öngörüldüğü kadar hızlı olmayabileceği yönündeki beklentileri güçlendirdi. 2006'nın son çeyreğinde ise dolar-avro paritesi Ağustos sonuna göre yüzde 1,1 oranında geriledi ve Kasım başı itibariyle 1,2670-12755 aralığında gerçekleşti. Avro alanında güçlü büyümenin devam etmesi, ABD'de ise faiz artırımının yapılmaması ve artırım yapılmayacağı sinyallerinin güçlü olmasına bağlı olarak, önümüzdeki dönemde dolardaki değerlenmenin sınırlı kalacağı tahmin ediliyor.

Enerji

Yılın ilk üç çeyreğinde ortalama 67,4 dolar düzeyinde seyreden Brent türü petrolün spot fiyatı, Ekim ayı başı itibariyle 58,49 dolara geriledi. Kasım ayı başı itibariyle 58,70 doları gördüğü ve bu bandın yıl sonuna kadar korunacağı tahminleri öne çıkıyor. Petrol fiyatlarının temmuz ayından itibaren düşme eğiliminde olması; İsrail-Lübnan gerginliğinin görece olarak azalmasına, Irak'ta siyasi istikrarsızlığa rağmen stratejik ekonomi birimlerinin (petrol) güvenliğinin korunmasına, BP'nin Alaska'daki üretim tesislerini öngörülenden erken faaliyete sokabileceğini açıklamasına ve Katrina Kasırgası'nın yaralarının iyileşmeye başlamasına ek olarak kasırga mevsiminin beklenenden sakin geçmesine bağlanıyor. Petrol fiyatlarındaki düşme eğiliminde, ABD ekonomisindeki yavaşlama sinyalleri ve İran'ın nükleer programı konusunda daha uzlaşmacı bir tutum benimsemesinin etkili olduğunun altını çizmek gerekiyor.

2007 yılında ise dünya petrol talebinin artacağı tahmin ediliyor. Bunun yanı sıra OPEC'in petrol fiyatlarının daha da düşmesi hâlinde, 2006'nın son çeyreğinde üretimi kısacağı yönündeki çıkışı da dikkate alınması gereken değişkenler olarak ön plana çıkıyor. Uzmanlar, 2007 yılında gerilemenin sınırlı kalabileceği tahmin ediyorlar.

Emtia

Petrol fiyatlarındaki gerileme ve dolardaki değer artışı paralelinde, altın başta olmak üzere emtia fiyatlarının da yılın üçüncü çeyreğinden itibaren düşüş eğilimine girdiği gözleniyor. Emtia fiyatlarının genel seviyesini gösteren CRB endeksi, söz konusu fiyatların 2006'nın üçüncü çeyreğinde son on beş ayın en düşük seviyelerine gerilediğini gösteriyor. Emtia fiyatlarının 2007 yılında Çin'in emtia talebi ve ABD'nin büyüme rakamlarına göre hareket etmesi bekleniyor.

Üst baş... 2006 yılı finansal açıdan farklıydı

Başlık... Küresel finansal sistemde vites değişikliği...

Spot... 2006 yılında dünya ekonomisi için ılımlı büyüme yılı oldu. Küresel finans ve bankacılık sistemi açısından ise geleceğe yönelik değişim sinyalleri hayli güçlüydü.

Milenyumla birlikte dünya ekonomisinin sergilediği ılımlı büyüme trendi, özellikle gelişmekte olan piyasaların finans kesiminin dalgalı, ancak orta vadede sağlıklı seyrine ve reel sektörünün bilançolarına olumlu yansdı. Dünya ekonomisinde ortalama her beş yıla bir “kriz” düşse de, 2006 için “kriz” kavramı biraz daha azalarak telaffuz ediliyor. Zaten uluslararası kuruluşlar da dünya ekonomisiyle ilgili değerlendirmelerinde, “kriz” tedbirlerinden çok, “istikrar” tedbirlerini ön plana çıkarıyorlar.

IMF’in yayınladığı yarıyıl raporunda; 2006’da yüzde 5,1’lik büyüme gerçekleşeceği projeksiyonu ve 2007 yılı için görece olarak dünya ekonomisinin yavaşlayacağı beklentilerine paralel olarak, ılımlı büyüme trendinin devam edeceği beklentisi hâkim. IMF, dünya ekonomisinde görece olarak yaşanan büyümenin, mali sektörün ve diğer işletmelerin bilançolarına da olumlu yansımalarının, dünya ölçeğinde “finansal istikrarın” güçlenmesine yardımcı olduğunu belirtiyor.

Küresel ekonominin güçlü bir şekilde büyümesinin yararları geçtiğimiz yıllarda görülmüştü. Özellikle gelişmekte olan ülkeler lehine gelişen bu durum, artık ılımlı bir havaya dönüşerek, görece olarak risklerin belirdiğinin habercisi oldu. Son birkaç yıldır düşük enflasyon, düşük tahvil getirileri, düzleşen getiri eğrileri ve daralan risk primleri gibi olumlu gelişmeler, küresel finansal sistem için uygun bir ortamın varlığını gösterdi. Ancak bu değişkenlerin 2006 yılı için aynı olduğunu söylemek zor. Zira geçtiğimiz Mayıs ayında yaşanan dalgalanma, bu değişkenlerin artık görece olarak istikrarı sağlayıcı etkisinin azaldığını ortaya koyuyor. Son birkaç yıldır hacimle beslenen piyasalar, Mayıs ayında dünya ekonomisinin risk algılamasının değişmesiyle, hem hacme hem de fiyatlara görece olarak değer kaybetti.

Küresel dengesizliklerin artması, başta hane halkı olmak üzere; borçluluk düzeyinin yükselmesine yol açıyor. Bu durumun sonucunda, varlık türleri ve döviz kuru konusunda yatırımcı tercihlerinin değiştiği, Mayıs dalgalanmasıyla bir kez daha ortaya çıkmış oldu.

Risk algılamasında değişiklik

2003 yılı başından 2006 Mayıs ayına kadar; düşük kısa vadeli faizler, dik getiri eğrileri ve yüksek risk primleri yatırımcıların daha yüksek kazanç elde etmek için yatırım yaparken, riskleri göz ardı etmelerine yol açıyordu. Daha fazla kazanç için arayış, ilk başta, getiri eğrilerinin yatıklaşmasına ve spread’lerin daralmasına yol açtı. Daha sonra ise bu getiri arayışı karmaşık ve kaldıraç özelliği olan kredi türevleri gibi araçların kullanıldığı bir hal aldı.

Bu süreç içerisinde getiri arayışı ve enflasyonun düşük kalacağına dair piyasa beklentileri; tahvil getirileri üzerinde aşağı yönlü bir baskı oluşturuyordu. Diğer yandan, emeklilik fonları ve hayat sigortası şirketleri gibi kurumsal yatırımcıların uzun vadeli tahvillere olan talebi de, Avrupa ve ABD’de tahvil getirilerinin düşmesine ve getiri eğrilerinin yatıklaşmasına neden olan faktörler arasında yer alıyordu. Bu süreçte her ne kadar Fed, sıkılaştırıcı para politikası uygulasa da, ABD’de getiri eğrilerinin yatıklaşması önemli bir veri olarak dikkat çekiyor. Çeşitli faktörlerin bu durum üzerindeki etkilerini kesin olarak hesaplamak zor olsa da, düşük tahvil getirilerinin ve yatay getiri eğrilerinin sonuçları açıkça görülüyor.

Düşük tahvil getirisi ve yatay getiri eğrilerinin, yatırımcıları, gelişmekte olan piyasalar da dâhil olmak üzere, eğrinin dışındaki alanlara yatırım yapmaları için teşvik ettiği söylenebilir. Bunun sonucu olarak da spread’ler hızla daralıyor. Daralan kredi spread’leri, şirketler veya kamu ayrımı olmadan da borçlulara daha geniş borç yönetimi imkânı sağlıyor. Böylece borçlular, borçlarının yapısını iyileştirerek kırılganlıklarını azaltma imkânı bulabiliyorlar. İlave olarak düşük bono getirisi ve düşük mortgage faizleri, konut piyasasının canlanmasına yardımcı olarak, ekonominin bütünü üzerinde etkili olabiliyor. Ancak mayıs dalgalanması yatırımcıların risk algılamasındaki değişiklikten kaynaklanınca, ezber bozuldu. Global finansal sistemin performansı “iyiden” “ılımlı” ya dönüştü. Dünya finansal sistemin notu, “downgrade” oldu.

Gelişmekte olan ülkelerde ılımlı hava

Ancak mayıs dalgalanmasına rağmen daha yüksek getiri arayışı sürüyor. Gelişmekte olan ekonomilerin iyi yolda olması, yabancı yatırımcıların ilgini çekmeye devam ediyor. Başta Çin, Hindistan, Türkiye gibi çoğu gelişmekte olan ülkenin yüksek büyüme gerçekleştirirken, bu ülkelerin çoğunun makul sayılabilecek bir enflasyon oranına sahip olduğu, cari açık düzeylerini ve bütçe performanslarını iyileştirdikleri ve döviz rezervlerini artırdıkları görülüyor. Türkiye’nin önünde ise cari açık ve enflasyon gibi iki önemli sorun bulunuyor.

Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerin toplam borcu hâlâ yüksek düzeyde de olsa, bu ülkelerin borç yönetiminde başarılı olmaları, yabancı para cinsi borçların toplam borç içindeki payını önemli ölçüde azaltıyor. Ayrıca ortalama vadenin de uzaması, bu ülkelerin borç yükünden kaynaklanabilecek risklerle yüz yüze gelme riskini azaltıyor. Gelişmekte olan ülkelerin çoğu 2006 yılı için gereken borçlanma tutarını önceden temin ettikleri gibi, 2007 yılında borçlanmaları gereken tutarın bir kısmını da şimdiden borçlandılar. Ancak bu durum nedeniyle vadesi gelen borçların ödenmesinde bir sıkıntı yaşanmayacağı belirtiliyor.

IMF’e göre, gelişmekte olan ülkelerin temel göstergelerinde gözlenen iyileşmeler ve uzun vadede risklerine göre uygun getiri düzeyi, yabancı kurumsal yatırımcıları bu ülkelere çekiyor. Mayıs ayındaki dalgalanmayla birlikte, görece olarak gelişmekte olan ülkelere yönelen sermaye akımlarının, gelişmiş kredi piyasalarındaki düzeltme hareketlerine ve bazı ülkelerde 2007 yılında yapılacak seçimlerin yaratabileceği politik istikrarsızlığa karşı, gelişmekte olan ülkelerdeki tahvil piyasalarını dengelediği belirtiliyor. Düşük getiriler ve spread’lerin daralması, yatırımcıları göreceli olarak daha değerli ticarete yönlendiriyor. Bunu yaparken, kredi türevleri veya teminatlandırılmış borç yükümlülükleri gibi daha kompleks ve kaldıraç etkisine sahip finansal türev araçlar kullanılıyor. Gelişmekte olan ülke piyasalarında daha karmaşık araçların yoğun şekilde kullanılmasının temelinde, kredi türevlerinin hacminin son dönemde sıra dışı bir hızla

artması ve hedge fonların bu yöntemleri yatırım stratejilerinin bir parçası olarak görmesi yatıyor.

Küresel bankacılıkta yeni mecra arayışları

Küresel bankacılık sistemi, 2006 yılına arkasında güçlü ekonomik ortamı alarak girdi. 2005 yılında dünya ekonomisinde görülen toparlanmayla birlikte, bankacılık sistemindeki oyuncular da organik büyümeyi tercih ederek, kârlarını artırmaya çalıştılar. 2000 yılının ortalarında dünya ekonomisinin geçici olarak yavaşlamasının ardından, 2006'nın ilk çeyreğinde ekonomik büyümede ciddi bir performans algılanıyordu. Özellikle 2006'nın ilk çeyreğinde ticaret ve üretim sektöründeki yavaşlamaya karşın, hizmet sektöründe yaşanan güçlü büyümenin toparlanmada etkili olduğu belirtiliyor. Bununla birlikte, ikinci çeyrekte başlayan ve 78 dolar üstünü gören petrol fiyatlarının etkisiyle, gelişmekte olan ülkelerin önemli göstergelerinde gerileme olurken, gelişmiş ülkelerin de güven endekslerinde gerileme oldu.

Böyle bir ekonomik ortamda faaliyet gösteren bankalar, stratejilerini çoğunlukla birleşme ve satın almalar üzerinde kurarken, aynı zamanda perakende bankacılığa da önem verdiler. Güçlü ekonomik ortamın getirdiği imkânları kullanmada en önemli araç olarak birleşme ve satın almalar kullanılırken, küresel düzeydeki bankalar, kendileri için yüksek maliyet avantajı ve kâr marjı getirecek ülke bankalarını bulmaya çalıştılar. Bu strateji çerçevesinde, özellikle büyük ölçekteki bankalar operasyonel faaliyetlerini de yeniden gözden geçirdiler.

Diğer taraftan, çok önemli bir araç olan birleşmeler sayesinde bankalar, daha önce hâkim olmadıkları alanlara veya ürünlere de girme fırsatını elde ediyorlar. 2002 yılında az da olsa düşüş trendine giren küresel bankacılıktaki birleşme ve satın almalar, 2004'te ve 2005'te tekrardan yükselmeye başladı. 2006 yılı, birleşme ve satın almalarda farklı mecralarda dolaşılan bir yıl oldu. Çoğu kesim tarafından global finansal sistem için bir tehdit olarak algılanan hedge fonlar, gayri nizami ve piyasaların istikrarını bozucu faaliyetleri nedeniyle, eleştiri oklarının hedefi oldular. Eylül ayında, merkezi New York'ta bulunan Amaranth'ın enerji sektöründe son derece riskli pozisyonlar alıp, ortalama 5 milyar dolar zarara uğradıktan sonra iflas etmesi, gözleri bir kez daha hedge fonlara çevirdi. Amaranth'ın iflası ciddi bir dalga oluşturmaya da piyasalarda ciddi bir tedirginlik yarattı. Türkiye'de de İMKB-100 endeksi bir hafta içerisinde yüzde 4,9 değer kaybetti.

Büyük yatırım bankaları hedge fon alıyor

2005 yılını 205 milyar dolarlık birleşme ve satın almalarla geçiren bankacılık sektörü, 2006 yılında bu alanda bir daralma yaşadı. 2006'da daha çok gelişmekte olan ülkelerin bankalarını tercih eden büyük yatırım bankaları, farklı bir mecra da birleşme ve satın almalara devam ettiler. Büyük yatırım bankalarının özellikle hedge fon satın alma talepleri hayli dikkat çekti. Morgan Stanley, Lehman Brothers, Merrill Lynch gibi büyük yatırım bankaları hedge fonlara ortak olmaya başladılar. Lehman Brother'ın üç büyük hedge fon'un yüzde 20'sine ortak olduğu, Merrill Lynch'in New York merkezli bir hedge fonun bir kısmını satın aldığı ve Morgan Stanley'in de yaklaşık 11 milyar doları yöneten Avenu Capital ile görüşmeler başladığı uluslararası medyada yer buldu. Bankalar, gizemli yatırımcıları bünyelerine katabilmek ve de gizemli fonların tekniklerine nüfuz edebilmek için atağa geçmiş gibi görünüyor.

Kapasite fazlasına ulaşmış bankalar için birleşme ve satın alma doğru bir strateji olarak öne çıkarken, bu stratejinin daha uzun süre devam etmesi bekleniyor. Ancak bu kapasite

artışının ne gibi yeni mecralara açılacağıyla ilgili bir gösterge henüz yok. Birçok örnekte ortaya çıkan benzer bir noktaysa, küresel finans sistemindeki büyük bankaların, ya kendi konumlarını güçlendirmek ya da kendilerine yeni pazar açabilmek için bu stratejiyi takip ettikleri yönünde.

'Banka konsolidasyonlarında en önemli unsur banka büyüklüğü müdür?' sorusuna verilecek cevaplar, 2006 yılı gelişmelerinden sonra değişiklik gösterecek gibi duruyor. Örneğin ABD'de sektördeki birleşmeler ile satın almaların temel amacı, verimliliği ve kazanımları artırmak olmasına karşın, çok parlak kurumların birleşmelerinden beklenen sonuçların alınmadığı da görüldü. Dünyanın en önemli bankalarından olan Japon bankalarının 90'lı yıllarda yaşadıkları ve geri dönüşü olmayan çalkantılar da, planların bazen tutmadığına açık bir örnek teşkil ediyor.

Birleşme ve satın almalar açısından Asya Kıtası'na bakıldığında ise, bu bölgede diğer ülkelerin aksine yavaş adımların atıldığı görülüyor. Türkiye'de ise 14 milyar doları bulan banka birleşme ve satın almalarının Türkiye'nin ekonomik başarısına mı, yoksa ülkenin jeo-politik önemine ve geleceğe dönük siyasi konjonktüre mi bağlı olduğu gibi soruların cevapları da önemini korumaya devam ediyor.

KUTU...

Başlık... IMF raporundan...

IMF'in yayınladığı ve ılımlı büyüme trendinin devam edeceği beklentisinin hâkim olduğu yarıyıl raporunda, bazı tespit ve önerilere yer veriliyor:

- Yeniden yapılanma veya maliyeti kısma çalışmalarının etkisiyle, son bir kaç yıldır, mali sektörün yanı sıra şirketlerin de olağanüstü, hatta rekor kârlılık yakaladığı bir dönem yaşanıyor.
- Karlılığın ve mali yapının iyileşmesinin bir sonucu olarak, şirketler eskisine kıyaysa finansal şoklara karşı daha dayanıklı hale geliyorlar.
- Küresel büyüme ılımlı seyir izlese de ABD ekonomisine ait verilerin yavaşlama sinyalleri içermesi ve dünyada enflasyonun kontrol altında tutulmasında yaşanacak güçlükler, finansal piyasalardaki olumlu havanın kırılmasına yol açabilir.
- Daha sağlıklı bir finansal sistem, enflasyon ve cari dengesizlikler başta olmak üzere potansiyel risklerin gerçekleşmesi halinde, küresel ekonominin kaybını azaltabilir.
- Risklerin gerçekleşmesi durumunda doğacak zarar azalmış da olsa, potansiyel risklerin devam ettiğinin göz ardı edilmemesi gerekiyor.

Üst baş... Beş yıl içinde faizsiz bankacılık ürünleri yıllık ortalama yüzde 10-15 arasında bir büyüme hızına ulaşacak

Başlık... Global finans dünyasının en hızlı

büyüyen alanı: Faizsiz bankacılık

Spot... Faizsiz bireysel bankacılık hizmeti veren kurumların ve yatırım fonlarının sayısı artarken, geleneksel bankacılık hizmeti veren çok sayıda batılı kurum da faizsiz finansal ürünleri portföylerine katıyor.

Faizsiz bankacılık uygulamalarının ilk örnekleri, 1960'lı yılların sonunda Mısır'da görülmeye başlandı. Zaman içinde yaygınlaşan ve özellikle son on yıldır iki basamaklı büyüme oranlarına ulaşmayı başaran faizsiz bankacılık, global finans piyasalarındaki etkinliğini giderek artırıyor. Global anlamda faizsiz finansal varlıkların Eylül 2006 itibariyle 300 milyar doların üstünde bir büyüklüğe ulaşması, pazardaki gelişmenin önemli bir göstergesi. Ancak uzmanlar, ulaşılan bu büyüklüğün pazarın 4 trilyon dolarlık potansiyeli yanında çok düşük bir seviyede kaldığına işaret ediyor. Global faizsiz bankacılığın dünya genelindeki Müslüman toplumlarda sadece yüzde 10'luk bir pazar payına sahip olduğu ve bu nedenle de gelişme potansiyelinin çok yüksek olduğu düşünülüyor.

Finansta en hızlı gelişen alan

Faizsiz bankacılık ürünleri, uluslararası finans dünyasının en hızlı büyüyen alanlarından biri. Bazı tahminler, bu pazarın gelecek beş senede, yıllık ortalama yüzde 10-15 arasında bir büyüme hızına ulaşacağını ortaya koyuyor. Bu nedenle, pazarda yer alan global oyuncuların sayısı, finansal ürünlerin çeşidi ve yatırım miktarları giderek artıyor. Faizsiz bireysel bankacılık hizmeti veren kurumların ve yatırım fonlarının sayısı artarken, geleneksel bankacılık hizmeti veren çok sayıda batılı kurum da faizsiz finansal ürünleri portföylerine katıyor. Son yıllarda başta Citigroup, Deutsche Bank, HSBC, Lloyds TSB ve UBS olmak üzere geleneksel bankacılık yapan kurumlar da bu pastadan pay almaya başladılar. Bu kurumların geleneksel bankacılık ürünlerinin yanı sıra İslami kuralları gözetilen finansal ürünleri de portföylerine dâhil etmeleri veya faizsiz bankacılık faaliyeti gösteren şubeler açmaları, dünyada finansal bankacılık alanındaki rekabetin gittikçe kızıştığını gösteriyor.

Dünyada uygulanan sistemler farklı

Global faizsiz bankacılık faaliyetlerinin devam ettiği ülkelerde, sistemin kapsamı ve büyüklüğü ülkeden ülkeye farklılık gösteriyor. Bir uçta finansal sistemin tamamen faizsiz ürünlerden oluştuğu İran ve Sudan yer alırken, diğer uçta ise geleneksel ve faizsiz bankacılık sistemlerinin bir arada işlediği Bahreyn, Endonezya, Malezya, Pakistan veya Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler yer alıyor. Bu ülkelerin yanı sıra son yıllarda faizsiz bankacılığın bu sınırları aşarak İngiltere, ABD ve İsviçre gibi ülkelerde de aranan finansal ürünler haline gelmiş olması dikkat çekiyor. Faizsiz bankacılık hem ilk geliştiği topraklarda, hem de yeni "fethettiği" topraklarda giderek etkinliğini artırıyor.

Dünyada yaygınlaşan faizsiz bankacılık sistemleri ülkeden ülkeye küçük farklılıklar gösterse de hepsinin ortak yönünü finansal ürünlerin, İslami hükümlere uyum göstermesi oluşturuyor. İslam dini, hem parasal ilişkilerde faizi yasaklıyor, hem de tüm finansal işlemlerin, reel bir ekonomik aktiviteye bağlı olmasını şart koşuyor ve tütün, alkol, kumar ve silah gibi sektörlerle yatırımları yasaklıyor.

Ülkeden ülkeye bankacılık düzenlemeleri değiştiği için veya kurumlar arasındaki farklılıktan dolayı, faizsiz bankacılık yapan kurumların sunduğu hizmetler de ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, bazı ortak hizmet ve ürünler ön plana çıkıyor:

- Faize bağlı olmaksızın kredi ve ödünç verme.
- Altın külçe alım ve satımı.
- Peşin döviz alım ve satımı.
- Kredi mektubu.
- Garantiler.
- Faize bağlı olmaksızın, önceden belirlenmiş bir ticari getiri çerçevesinde, garanti karşılığında finansman bonoları şeklinde, kısa vadeli finansman sağlama.
- Komisyon karşılığında tüm menkul kıymetleri toplama ve değerlendirme hizmetleri.
- Faizli olmamak koşuluyla tüm menkul kıymetlerin (hisse senedi, yatırım sertifikası ve tahvil gibi) alım-satımı.
- Belirli amaçlar (ticaret, tarım, sanayi ve gayrimenkul gibi) için özel fonlar kurma ve yönetme.
- Mudaraba esasına göre finansman sunma.
- Müşaraka esasına göre finansman sunma.
- Azalan katılım prensibine göre finansman sunma.
- Özel yatırım hesapları hizmetleri, bankalarla birlikte doğrudan yatırım.
- Finansal kiralama hizmetleri.
- Gayrimenkul alım ve satımı.
- Finansal acente hizmetleri.
- Üçüncü şahışlar için önceden kararlaştırılmış kâr prensibine göre alım ve satım hizmetleri (murabaha).
- Açıkları kapatmak amacıyla özel fonlar oluşturma.
- Projelerin fizibilite çalışmaları için teknik, ekonomik, finansal, yönetim ve pazarlama danışmanlığı sunma.
- Faiz yasağına uygun şekilde düzenlenmiş mortgage kredileri.
- İslami ilkelere uygun olarak portföy yönetimi ve yatırım fonları.

Bu hizmetlerin yanı sıra, faizsiz finans kurumları, proje geliştirme ve bu projelere finansman sağlama, risk sermayesi prensibine göre finansman sağlama ve İslami ilkeleri göz önünde tutarak, ulusal ve uluslararası piyasalara kaynak transferi gibi çeşitli hizmetleri de sunuyorlar.

Denetim standartları geliştirilmeli

Faizsiz finans kurumlarının 1970'li yıllardan itibaren gösterdiği hızlı gelişme, 1975 yılında dünyada sadece bir tane olan faizsiz finans kurumu sayısının bugün 300'ün üzerinde çıkmasını sağladı. Finans sektörünün en hızlı gelişen alt dallarından biri olan faizsiz bankacılık, gelecek için önemli bir potansiyel taşıyor. Ancak sektörün gelişmesini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için, bu hızlı büyümeye paralel bir şekilde denetim standartlarının geliştirilmesi gerekiyor. Nitekim faizsiz bankacılık alanında 1970'lerde

başlayan denetim ve gözetim faaliyetlerinin standartlaştırılmasına yönelik çalışmaların son yıllarda hızlanması, biraz da bu nedenle önemli bir gelişme olarak değerlendiriliyor. Bu kapsamda özellikle İslami Kalkınma Bankası'nın çalışmaları, faizsiz bankacılığın uygulandığı ülkelerde sistemin mimari yapısının geliştirilmesi ve uluslararası kabul gören denetim standartlarının oluşturulmasında önemli bir rol oynuyor. İslami Kalkınma Bankası'nın yanı sıra uluslararası birçok kurum da ülkeler arasında standart farklılıklarının giderilmesinde etkili oluyor. Bu kurumların başında İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI), İslami Finansal Hizmetler Kurulu da (IFSB), Likidite Yönetim Merkezi ve Uluslar arası İslami Derecelendirme Kuruluşu geliyor.

Denetim standartları konusunda henüz ülkeler arasındaki farklı yaklaşımların giderilememiş olması, düzenleyicilerin faizsiz bankacılıkta iki farklı yaklaşımı benimsemelerine neden oluyor. Birinci yaklaşım, faizsiz bankacılık faaliyetlerinin merkez bankalarının denetimine tabi olmaları gerektiğini, ancak bu denetim ve gözetimin geleneksel bankacılık için öngörülenden farklı olması gerektiğini savunuyor. İkinci yaklaşım ise İslami bankacılığın esasları itibarıyla geleneksel bankacılıktan tamamıyla farklı olsa da, aynı denetim ilkelerine tabi olmaları gerektiğine işaret ediyor. Bahreyn ve Katar'daki faizsiz bankacılık faaliyetleri, merkez bankası tarafından bu ikinci yaklaşıma göre denetleniyor.

Standartlaşma hızlandı ama...

İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) aracılığıyla muhasebe standartlarının oluşturulmasından, bu standartların global risk yönetimi (Basel I ve II) standartlarına entegre edilmesine kadar çok yönlü çalışmalar devam ediyor. Standartların entegrasyonu için 2003 yılında kurulan İslami Finansal Hizmetler Kurulu da (IFSB) bu yöndeki çalışmalara önemli katkı sağlıyor. Son dönemde artan bu çalışmaların en önemli amaçlarının başında, Labuan, Bahreyn ve Dubai'deki off-shore piyasaları da içine alan uluslararası bir finansal piyasalar ağının oluşturulması ve böylece piyasadaki likidite ile derinliğin artması geliyor. Bu çalışmalarının önemli diğer bir amacı da, uluslararası finansal sistemle entegrasyonun daha etkin bir hale getirilmesi.

Uluslararası standartların oluşturulması için önemli adımlar atan global faizsiz bankacılık sektöründe, gelecek dönemde başka unsurlara dikkat edilmesi gerekiyor. Bu unsurların başında da şunlar geliyor:

- Faizsiz bankacılık sektörüne karşı önyargı ve uygulamalardaki zorlukların aşılabilmesi, müşterilerin farklı finansal ürünler konusunda bilinçlendirilmesi,
- Piyasa potansiyellerinin faizsiz bankacılık alanında etkin kullanılması,
- Çok taraflı finans kuruluşu olarak İslam Kalkınma Bankası'nın rol ve fonksiyonlarının etkinleştirilmesi,
- Alternatif bankacılık sisteminin dünya bankacılığına entegrasyonu için iş birliğinin yapılabilmesi,
- Hem fıkıh hem de finans konusunda uzmanlaşmış ve sektörün karşılaşılabileceği yeni durumlar karşısında fetva verebilecek din âlimlerinin yetiştirilmesi geliyor.

KUTU 1...

Başlık... Faizsiz bankacılık dünyada 35 yaşına girdi

Modern finansal hizmetlerle İslami ilkelerin birleştirilmesine yönelik ilk çalışmalar, 1950'li ve 1960'lı yıllarda özellikle Mısır'da yapılan çalışmalarla başladı. Faizsiz bankacılığın teorik çerçevenin çizilmesinde, ilk olarak faizsiz bankacılığın kâr paylaşımıyla ilişkisi gündeme geldi ve Anwar Qureshi (1946), Naime Siddiqi (1948), Mahmud Ahmad (1952) ve Mawdudi'nin (1950-1961) yaptığı teorik çalışmalar, faizsiz finans kurumlarının hangi esaslara göre faaliyet göstereceği konusuna önemli katkılar sağladı. Ayrıca Muhammad Hamidullah tarafından 1944-1962 yılları arasında yayınlanan çalışmalar da çerçevenin çizilmesinde önemli bir rol oynadı. Bu çalışmalarda; faize dayalı mevcut ticari bankacılık sistemine alternatif oluşturmak için kâr-zarar ortaklığına dayalı farklı bir bankacılık türü önerisi ön plana çıkıyordu.

Mısır'da kâr paylaşımı esasına uygun bankacılığın İslami kurallara uygunluğu tartışması oldukça uzun sürdü ve nihayetinde 1971 yılında Nasır Sosyal Bankası'nın kurulmasıyla, faizsiz bankacılık teoriden pratiğe dökülmüş oldu. Faizsiz çalışan ilk İslami banka olan Nasır Sosyal Bankası, bazı uzmanlar tarafından ABD'deki Saving&Loan kuruluşlarına da benzetiliyordu.

1970'li yıllarda, düzenlenen bir dizi konferans, din âlimleriyle finans uzmanlarını bir araya getirerek, faizsiz bankacılığın kurumsal çerçevesinin netleşmesine yardımcı oldu. Bu konferanslardan sonra faizsiz bankacılık alanında faaliyet gösteren ilk finans kurumları da kurulmaya başlandı.

Öte yandan, 70'li yılların sonunda petrol fiyatlarındaki ani yükselişle birlikte petrol üreticisi Körfez ülkelerinde önemli miktarda sermaye birikimi oluşması, faizsiz bankacılık sistemine önemli bir dinamik sağladı. Bu ülkelerde biriken yüksek miktarlardaki sermayenin dini ilkelere uygun yatırım alanlarında değerlendirilmesi amaçlandığı için, Dubai Islamic Bank, Sudan Faisal Islamic Bank, Mısır Faisal İslam Bankası ve Bahreyn İslam Bankası gibi faizsiz bankacılık yapacak finansal kuruluşlar birbiri ardına faaliyete geçti. Bu gelişmelere paralel olarak İslam Konferansı Örgütü'ne üye ülkelerin maliye bakanlarının Aralık 1973'te Cidde'de düzenledikleri toplantıda, üye ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimini desteklemek için İslami kurallara uygun şekilde kredi desteği verecek bir bankanın kurulmasına karar verildi ve bu karar uyarınca 1974 yılında İslam Kalkınma Bankası'nın faaliyete geçti. Faizsiz bankacılıkta çok yüksek bir toplumsal talep olması nedeniyle sadece on yıl gibi kısa bir süre içinde çeşitli ülkelerde 50'den fazla faizsiz finans kurumu kuruldu.

KUTU 2...

Başlık... Global faizsiz bankacılık sisteminden rakamlar

- 1994-2001 yılları arasında toplam 120 fon faaliyete geçti.
- Gelecek 8-10 yıl içinde dünyadaki Müslüman nüfusun birikimlerinin yaklaşık yüzde 40-50'sinin faizsiz finansal ürünlerde değerlendirileceği tahmin ediyor.

- Bugün dünyadaki faizsiz bankacılık kuruluşlarının sayısı 270 civarında ve piyasa değerleri ise toplam 13 milyar doların üzerinde.
- Faizsiz bonoların toplam değerinin 30 milyar dolara ulaştığı tahmin ediliyor
- Faizsiz bankacılık kurumlarının toplam varlıklarının 265 milyar dolardan fazla olduğu, finansal yatırımlarının ise 400 milyar dolar olduğu düşünülüyor.
- Faiz bankacılık kurumlarındaki mevduatın 202 milyar dolardan fazla olduğu ve ortalama yüzde 10-20 oranında büyüme kaydettiği tahmin ediliyor.
- Faizsiz özel sermaye fonlarının dünyada toplam 3,3 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığı ve gelecek yedi yılda yaklaşık yüzde 25 büyüyeceği öngörülüyor.
- Global prim üretiminin 2 milyar dolara ulaştığı ve Orta Doğu pazarının yıllık yüzde 15-20 arası büyüme sağladığı kaydediliyor.

KUTU 3 ...

Başlık... Faizsiz bankacılık Batı'da da gelişiyor

Faizsiz bankacılıktaki hızlı gelişme potansiyeli pek çok batılı finansal kurumun da dikkatini çekiyor. Citicorp, Goldman Sachs, HSBC, Morgan Stanley, Standard Chartered, Banque National de Paris, ABN Ambro, Bank of America, Key Global, Sociate Generale, BNP Paribas ve Commerzbank gibi çeşitli kuruluşlar da ürün yelpazelerini faizsiz finansal araçlarla genişletiyorlar. Müslümanların yaşadığı her ülkede faizsiz bankacılığın hızlı bir gelişme potansiyeline sahip olmasının bir sonucu olarak, murabaha veya icara gibi terimler, bütün dünyada finansal kurumlarda daha sık duyulmaya başlanıyor.

Faizsiz finans sektörünün sergilediği hızlı büyüme performansı, ülkelerin düzenleyici otoritelerinin olduğu gibi IMF, Dünya Bankası, Basel Komitesi ve BIS gibi uluslararası ekonomik kuruluşların da dikkatini çekiyor. IMF'in 1999 yılında Sudan ve İran'da yürüttüğü yakından izleme programı sırasında geliştirilen muşaraka sertifikaları, uluslararası kuruluşların faizsiz finans sektörüne yaptığı en önemli katkılardan birini gösteriyor. Yeni geliştirilen muşaraka sertifikaları sayesinde piyasalardaki likidite düzeyi merkez bankası tarafından kontrol edilebiliyor ve merkez bankalarına enflasyon ve döviz kurundaki hareketliliklere karşı müdahale imkânı sağlanabiliyor.

Öte yandan, Dünya Bankası grubuna bağlı IFC'nin Pakistan'da mudarabaya dayalı leasing işlemleri yapması da, İslami ilkelere uygun finansal işlemlerin uluslararası kabul görmesinin en belirgin işareti sayılıyor. Faizsiz finansal hizmet ve araçların yaygın olarak kullanıldığını gösteren bu örnekler, dünya genelinde hizmet çeşitliliği, aktif yönetimi ve özellikle ahlâki değerlere önem verilmesi alanında büyük bir ihtiyaç olduğunu gösteriyor.

İsviçre: ABD ve İngiltere gibi ülkelerin ardından dünyanın önemli bankacılık merkezlerinden İsviçre de Batı ülkelerinde giderek yaygınlaşan faizsiz bankacılık sistemini benimsedi ve ülkedeki Federal Bankalar Komisyonu (CFB) Faisal Finance Switzerland'a faizsiz bankacılık esaslarına göre faaliyet göstermek üzere bankacılık lisansı verdi. Geçtiğimiz ekim ayında verilen lisans, ülkede ilk defa bu tür bir bankanın kurulmasının önünü açıyor. Kâr payı esasına göre çalışacak olan kurumun merkezinin Cenevre de olması ve "Faisal Finance Bank" adıyla faaliyette bulunması bekleniyor. Faisal Finance Switzerland'ın başlıca hissedarı ise Bahreyn merkezli Ithmaar Bank BSC.

İngiltere: İngiltere’de 1997 yılından beri faiz içermeyen murabaha ve ijarah (icara) temelli krediler sunuluyor ve İslami usullere uygun ürünlerle geleneksel bankacılık ürünleri arasındaki farkın azaltılması, İngiltere’de büyük ticari bankaların bu alana ilgi duymalarını sağlıyor. 2002’nin başlarında Islamic House of Britain adıyla ve İngiltere’de kendi başına faaliyette bulunan ilk İslami banka olma amacıyla yola çıkan Islamic Bank of Britain (IBB), Ağustos 2004’ten beri hizmet veriyor. IBB önderliğinde, yıllardır eksikliği hissedilen faizsiz finansal ürünler, İngiltere’de yeni ve büyüme potansiyeli olan bir finansal alan olarak göze çarpıyor.

Diğer yandan, İngiltere’deki sistem, para otoritesinin zaman zaman yaptığı düzenlemelerde gelişmesini sürdürüyor. Geçtiğimiz yıllarda Merkez Bankası, faizsiz konut kredisi piyasasına ait düzenlemelerle iki defa el değiştirme nedeniyle ortaya çıkan çifte vergilendirmeyi ortadan kaldırmıştı. Şimdi de İngiliz Hazinesi, ülkede sukuk ihraçlarının kolaylaştırılması için kolları sıvamış görünüyor. 2007 yılında yürürlüğe girmesi planlanan yeni düzenlemeyle, sukukların da diğer şirket tahvilleri kadar kolayca piyasaya sürülmesi planlanıyor. Dünyanın en gelişmiş finansal piyasaları arasında yer alan Londra, bu adımla faizsiz finans alanında da en yenilikçi Batı ülkesi olma özelliğini koruduğunu gösteriyor.

Üst baş... On sekiz çeyrektir aralıksız büyüyen Türkiye ekonomisi bir rekora imza attı

Başlık... Uzun ince bir yolda ekonomik “istikrar”

Spot... Son beş yıllık süreçte Türkiye ekonomisinin hızla iyileşmesinin temelinde, sıkı maliye ve para politikaları yatıyor. Özellikle bütçe konusunda son derece sıkı davranılması ve IMF ile yürütülen programdan taviz verilmemesi, ekonominin normalleşme sürecinde başrolü oynayan unsurlar.

1990 ve 2001 yılları arasını kriz-istikrar-kriz döngüsüyle geçiren Türkiye, 2002’den beri ekonomisini düzene koyma yolunda önemli adımlar attı. 90’lı yıllarda yüksek bütçe açıkları yaşayan Türkiye ekonomisi, bu açıkları borçlanma yoluyla kapatmaya çalıştı. Artan borç stokunun yanı sıra yüksek enflasyonun getirdiği belirsizlik ortamı karar almayı zorlaştırırken, ekonomi bir türlü istikrarlı bir büyüme trendine giremedi. Dalgalı büyüme nedeniyle, ekonomik göstergeler giderek zayıflarken, kayıp yıllar olarak ifade edilen 90’larda politik istikrarın da olmaması, ülke ekonomisinin yapısal anlamda iyice zayıflamasına yol açtı. 2000’li yıllara birikmiş ekonomik ve sosyal problemlerle giren Türkiye ekonomisi, Kasım 2000 ve Şubat 2001’de çok kısa aralıklarla iki büyük kriz yaşadı.

Tarihinin en büyük krizini yaşayan Türkiye ekonomisi, bir süre sonra beklentilerin çok üzerinde bir iyileşme trendine girdi. Temel makro ekonomik göstergeler, güçlü seviyelere ulaştı. 2002 yılı sonrasında ülke ekonomisi ortalama yüzde 8’in üzerinde büyüdü. Ekonomik büyümenin yanı sıra aynı süreçte, Türkiye ekonomisi için kritik aşama sayılan bütçe açığı da önemli derecede kontrol altına alındı. 2001 yılında GSMH’nin yüzde 21’i

kadar bütçe açığı veren Türkiye ekonomisi, 2005 yılı sonu itibariyle GSMH'nin yüzde 1,2'si kadar bütçe açığı vermeye başladı. Bütçe dengelerinde yaşanan bu güçlü iyileşme, uzun vadede sağlıklı ekonomik yapıya geçmenin en önemli şartı olarak görülüyor. Yüksek faiz dışı fazla verilerek elde edilen bu süreçte, kamu maliyesinin açıkları önemli derecede kontrol altına alınırken, ülke ekonomisinin borç yapısı kısa vadeden uzun vadeye doğru önemli bir iyileşme gösterdi.

Hızlı iyileşme dönemi

Son beş yıllık süreçte Türkiye ekonomisinin hızla iyileşmesinin temelinde, sıkı maliye ve para politikaları yatıyor. Özellikle bütçe konusunda son derece sıkı davranılması ve IMF ile yürütülen programdan taviz verilmemesi, ekonominin normalleşme sürecinde başrolü oynayan unsurlar oldu. Hızlı iyileşme dönemi olarak adlandırabilecek bu beş yıllık süreçte, Türkiye ekonomisi üretim açısından önemli bir değişim yaşadı. Özellikle inşaat ve sanayi sektörlerinin toplam üretim içindeki payı önemli oranda artarken, geçmiş yılların aksine tarımın toplam üretimdeki payı ciddi şekilde azaldı. Bu değişimle birlikte, sektörlerin istihdamdan aldıkları payda da önemli bir değişim oldu. Üretimdeki payı düşen tarımın istihdamdaki etkisi de azalırken, hizmet ve inşaat sektörlerinin toplam istihdam edilen nüfus içindeki payları arttı. Ekonominin istikrarlı trendi, toplam sanayi büyümesini anlamlı bir şekilde artırırken, sanayi üretimi de kamudan çok özel sektör eliyle gerçekleşti.

Diğer taraftan, 2002 yılından sonra Türkiye ekonomisinin dış ticaret dengesinde bazı önemli değişimler yaşandı. 2003'te toplam ihracatın yüzde 50,8'ini oluşturan tüketim mallarının oranı, 2004 ve 2005'te sırasıyla; yüzde 48 ve yüzde 47'ye düştü. Buna karşın 2003 yılında toplam ihracat içinde yüzde 49 oranında payı olan sermaye ve yatırım mallarının oranı, hızlı büyüme trendiyle birlikte yüzde 53'e yükseldi. ihracatın yapısında önemli bir değişim gerçekleştirdi. 2003 yılında 48 milyar dolara yakın ihracat gerçekleştiren Türkiye, 2005 yılında bu rakamı 76 milyar dolara çıkararak, ihracatta güçlü bir ilerleme kaydetti. Bu arada ithalat da ihracattan çok daha hızlı bir büyüme temposu sergiledi. 2003-2005 yılları arasında yüzde 60'ın üzerinde bir büyüme kaydeden ithalat, 2005 yılı sonu itibariyle 120 milyar dolara yaklaştı. İhracat ve ithalatta yaşanan bu büyümeye karşın, ithalatın ihracata göre çok daha yüksek büyüme göstermesi, Türkiye'nin en önemli yapısal problemlerinden biri olan cari açık konusunu sürekli gündemde tutuyor. 2006 yılı itibariyle, cari açığın GSMH'ye oranının yüzde 7'yi geçeceği belirtiliyor.

Dalgalanma, kur ve faizler

İktisadi literatür, hızla büyüyen ülkelerin yerel para birimlerinde hızlı bir değerlenme olacağına işaret ediyor. Balassa-Samuelson etkisi olarak bilinen bu argüman, John Hopkins Üniversitesi'nden Bela Balassa ve Nobel Ödüllü iktisatçı Paul Samuelson tarafından birbirlerinden habersiz olarak bulundu. Yaşanan son krizden sonra Türkiye ekonomisi hızlı büyüme trendine girerken, Balassa-Samuelson etkisi ciddi bir şekilde gerçekleşti. Türk Lirası, dolar ve avroya karşı ciddi bir değerlenme sürecine girdi. Bu süreç, Mayıs 2006'da başlayan dalgalanma sonrasında tersine dönse de, değerli Türk Lirası'nın son beş yıllık süreçte ülke ekonomisine etkileri oldu. Dünya Bankası ve IMF'in istatistikleri; Türk Lirası'nın 2002-2006 yılları arasında yabancı para birimleri karşısında yüzde 30 seviyesinde değerlendiğini ortaya koyuyor. TL'nin aşırı değerlenmesinde sıcak para hareketleri öncelikli rol oynarken, Merkez Bankası'nın ısrarla kura müdahale

etmeyeceği yönünde açıklama yapması da, deyim yerindeyse kurun devamlı olarak aşağıya gitmesini sağladı.

Düşük kur, enflasyonla mücadele sürecinde Merkez Bankası'nın elini kuvvetlendirirken, ihracatçının kur avantajını ortadan kaldırdı, bunun yanı sıra ithalatın da artmasını sağladı. Düşük kur süreci, Mayıs 2006'da yaşanan keskin dalgalanmayla son buldu. Mayıs ayında yaşananlar, aslında küresel sistemde her yıl benzerleri görülen dalgalanmalardan biriydi. Ancak bu kez fırtına biraz daha sert esti ve özellikle de gelişmekte olan ülkeleri son derece olumsuz etkiledi. Dalgalanmadan en olumsuz etkilenen ülkelerden biri de Türkiye oldu.

Dalgalanma öncesinde, ABD'nin agresif faiz artırımları ve küresel sistemdeki diğer unsurlar nedeniyle küresel sistemdeki önemli oyuncular risk algılamalarında ciddi bir değişikliğe giderek, gelişmekte olan ülkelerdeki portföylerini azaltmaya başladılar. Bu durum, gelişmekte olan piyasalarda gerilemeye yol açtı. Ancak bütün bu gelişmelere rağmen nisan ayının son haftasında, Merkez Bankası Para Politikası Kurulu yeni başkan Durmuş Yılmaz'ın başkanlığında toplanarak, kısa vadeli faiz oranlarında 0,25 puan indirimine gitti. Faiz indirimi, Türkiye'de işlerin yolunda gittiği izlenimini verse de, küresel sistemde risk algısındaki değişikliğin giderek sertleşmesi, küresel yatırımcıların tercihlerini gelişmekte olan ülkelere doğru kaydırmalarına neden oldu. Bu süreçte, beklentiler ciddi anlamda bozulurken, Merkez Bankası, beklentileri ve bozulan yapıyı düzeltmek için 425 baz puanlık faiz artışına gitmek zorunda kaldı.

2007 enflasyonu önemli

Mayıs ayındaki dalgalanma, krizden bu yana düşme eğiliminde olan enflasyonun yönünü tekrardan yukarıya çevirdi. Aralık 2005'te yüzde 7,7 olan enflasyon rakamları, nisan ayında yüzde 8,8 olurken, dalgalanma sonrasında yüzde 11,7'yi gördü. Eylül ayıyla birlikte yüzde 10,6 olan enflasyon, yıl sonunda yüksek bir olasılıkla tek haneli rakamlarda kalacak. Merkez Bankası'na göre yıl sonu enflasyonu 9,2-10,6 aralığında gerçekleşecek. Merkez Bankası, sıkı para politikasının 2007 yılının son çeyreğinin başına kadar korunduğu ve sonrasında ölçülü bir faiz indirimine gidildiği bir senaryo altında; enflasyonun 2008'in ilk çeyreği sonunda yüzde 1,7-5,2 aralığında gerçekleşeceğini tahmin ediyor. Para otoritesine göre, enflasyondaki düşüş eğilimi 2007 yılının ikinci çeyreğinden itibaren belirginleşecek.

Şu anda enflasyonun yüzde 10,6 seviyesinde olduğunu ve 2006 yılı sonunda da yüksek bir olasılıkla tek hanede kalacağı düşünülürse, 2007'de enflasyon hedefinin yüzde 4 çekilmesi oldukça zor bir olasılık olarak görülüyor. Bahar ve yaz aylarında enflasyonun yüksek çıkması da gelecek senenin aynı dönemleri için baz etkisinin pozitif yönde olacağını gösteriyor. Bu etkiyle birlikte Merkez Bankası'nın para politikasında sıkılığa devam etmesi, 2007 hedefinin tutmasa da, yüzde 6 ile 4,9 arasında gerçekleşeceğini işaret ediyor.

Yüksek büyüme trendi sürüyor

Türkiye ekonomisi, tam on sekiz çeyrektir hiç ara vermeden yüksek büyüme rakamları sergiliyor. 2006 yılının ikinci çeyreğinde de yüzde 8,5 düzeyinde bir büyüme gerçekleşti. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı ikinci çeyrek rakamlarına göre, sektörel bazda bu yılın ilk altı ayında en yüksek büyüme, sabit fiyatlarla yüzde 19,3 ile inşaatla yaşandı. Bu dönemde tarım yüzde 1,3, sanayi yüzde 7,7, ticaret sektörü de yüzde 7,2 büyüdü. TÜİK, üretim yöntemiyle hesaplanan Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) ve harcama

yöntemiyle Gayri Safi Milli Hâsıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, üretim yöntemi ile hesaplanan GSMH tahminlerinde, altı aylık dönemde cari fiyatlarla GSMH, geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 17,7'lik artışla 240 milyar 158 milyon YTL, dolar cinsinden de yüzde 13,6'lık artışla 172 milyar 114 milyon dolar oldu. 2006 yılının ilk altı aylık döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre "sabit fiyatlarla" GSMH ise yüzde 7,5'lik artışla 68,8 milyar YTL oldu. Aynı şekilde 2006 yılının ikinci üç aylık döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla GSMH, yüzde 21,3'lük artışla 132 milyar 861 milyon YTL, dolar cinsinden ise yüzde 14,2'lik artışla 91 milyar 624 milyon dolar oldu. 2006'nın ikinci üç aylık döneminde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla sabit fiyatlarla GSMH yüzde 8,5'lik artışla, 37,2 milyar YTL olarak belirlendi.

2006'nın ikinci çeyreğine ilişkin hesaplanan Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) değeri ise geçen yıla göre sabit fiyatlarla yüzde 7,5 artış göstererek, 37,3 milyar YTL oldu. Üretim yöntemiyle hesaplanan GSYH tahmininde, ikinci üç aylık dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla GSYH yüzde 20,4'lük artışla 132 milyar 652 milyon YTL, ABD Doları cinsinden yüzde 13,3'lük artışla 91 milyar 470 milyon dolar olarak hesaplandı. İlk altı aya bakıldığında da, geçen yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla yüzde 17,2'lik artışla 240 milyar 74 milyon YTL, dolar cinsinden de yüzde 13'lük artışla 172 milyar 54 milyon dolar oldu. 2006 yılının ilk altı ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla GSYH, yüzde 7'lik artışla 69,3 milyar YTL oldu.

Bu arada 2006'nın ilk altı ayına bakıldığında, harcama yöntemiyle GSYH tahmininde "sabit fiyatlarla" özel nihai tüketim harcamalarının yüzde 9,4, devletin nihai tüketim harcamalarının yüzde 13,5, gayri safi sabit sermaye oluşumunun yüzde 19, mal ve hizmet ihracatının yüzde 3,9, mal ve hizmet ithalatının yüzde 9,2 arttığı görülüyor. İkinci üç ayda, harcama yöntemiyle GSYH tahmininde, özel nihai tüketim harcamaları sabit fiyatlarla yüzde 10,1, devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 18, gayri safi sabit sermaye oluşumu yüzde 10,9, mal ve hizmet ihracatı yüzde 4,3, mal ve hizmet ithalatı yüzde 10 artış gösterdi

2001 krizinde yüzde 9,5 oranında küçülen Türkiye ekonomisi, 2002 yılındaki yüzde 7,9'luk büyüme hızıyla yeniden büyümeye başlamıştı. 2003'te yüzde 5,9, olan büyüme oranı 2004 yılında da yüzde 9,9'a ulaşmıştı. 2002-2005 yılları arasındaki toplam büyüme yüzde 35,1'e yükseldi. Bu yılın birinci üç aylık döneminde ise üretim ve ihracattaki azalmayla kendisini gösteren olumsuz gelişmelere karşın, yüzde 6,4'lük bir büyüme kaydedilmişti.

Türkiye ekonomisi 2001 krizinden sonra, 2002 yılının ilk çeyreğiyle birlikte başlayan söz konusu büyüme döneminde, 18 çeyrek dönem aralıksız büyüyerek, yeni bir rekora da imza attı.

Sürdürülebilir büyüme ve istihdam

Ekonomideki büyüme, sürdürülebilirliği önemli bir tartışma konusu olarak öne çıkarıyor. Türkiye'nin yaşadığı büyüme, iç tasarrufların yetersizliği nedeniyle dış kaynaklı bir şekilde gerçekleşiyor. Ancak bu durum, dış borcun artmasına neden oluyor. Faiz ve kur şoku, mayıs-haziran aylarında ortaya çıktı ve bunun iç talep ve yatırımlar üzerinde etkili olması beklenmesine karşın, büyüme görece olarak oldukça yüksek geldi. Yaşanan şokun ikinci çeyrek büyümesine tam anlamıyla yansımaları söz konusu değildi ama yine de bunun bazı işaretlerinin olması gerekirdi. Oysa bu işaretler görülüyor.

Öte yandan, büyüme devam ettiği sürece, tarım dışı sektörlerde istihdam artışı sürecektir. Bir taraftan iş gücü arzı da çok hızlı bir şekilde artıyor ama yine de büyüme sayesinde işsizlik sorununda az da olsa bir iyileşme sağlanacağı görülüyor. Aslında istihdamda son iki yılda belirli oranda iyileşme olmasına karşın, bu artış istenen düzeyde değil. Sonuç itibarıyla büyüme belki kısa vadede işsizlik açısından olumlu bir unsur, ancak sürdürülebilir değil. Türkiye'de bu yıl temmuz ayında, haziran-temmuz-ağustos dönemini kapsayan üç aylık hareketli ortalamalara göre işsizlik oranı yüzde 8,8 oldu. Geçen yıl aynı dönemde işsizlik oranı yüzde 9,1'di. Hanehalkı İşgücü Anketi'nin "haziran-temmuz-ağustos" dönemini kapsayan Temmuz 2006 sonuçlarına göre, bu dönemde iş gücüne katılım oranı ise yüzde 49,3 olarak hesaplandı. İşsizlik oranı kentlerde yüzde 11,5, kırsal kesimde yüzde 5,1 olarak belirlendi. Bu arada, 2006 Haziran ayı itibarıyla işsizlik oranı yine yüzde 8,8 düzeyinde idi.

Bütçe yapısı güçleniyor

Son beş yılın rakamlarına bakıldığında, kamu maliyesinin güçlü sinyaller verdiği görülüyor. Buna göre, 99'da 22,3 seviyesinde olan toplam kamu açığı, 2003'te yüzde 10 olurken, 2005 yılıyla birlikte yüzde 1,2 olarak gerçekleşti.

2006 yılı rakamlarına bakıldığında ise genel anlamda bütçenin hedefler doğrultusunda ilerlediği görülüyor. Merkezi yönetim bütçesi, 2005 yılının ilk dokuz aylık döneminde 6 milyar 764 milyon YTL açık verirken, bu yılın aynı döneminde yüzde 79,5 oranında bir düşüşle 1 milyar 385 milyon YTL açık verdi. Bütçe açığında yaşanan bu düzelmeye birlikte, faiz dışı fazla performansındaki iyileşmenin de devam ettiği görülüyor. Ocak-Eylül 2005 döneminde 28 milyar 472 milyon YTL olan faiz dışı fazla tutarı, bu yılın aynı döneminde yüzde 27,3 oranında bir artışla, 36 milyar 242 milyon YTL olarak gerçekleşti. Yıl sonu için açıklanan faiz dışı fazla hedefinin şimdiden yüzde 112'sinin gerçekleşmiş olması, faiz dışı fazla kriteriyle ilgili bir sıkıntı olmadığına işaret ediyor.

Bütçenin genel yapısında iyileşme olmakla birlikte, alt kalemlerine doğru inildiğinde, hâlen bütçe yapısı ve kaynak kullanımında zafiyetlerin olduğu görülüyor. İlk dokuz aylık dönemde, merkezi yönetim bütçe giderleri, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14,5, merkezi yönetim bütçe gelirleri ise yüzde 20,5 oranında artış gösterdi. Gelir artışının gider artışından fazla olması, iktisadi olarak fazla olarak kabul edilse de, elde edilen gelirin veya tüketilen kaynağın kalitesi çok daha önemli. Ocak-Eylül 2006 döneminde, bütçe giderlerindeki artış oranının bütçe gelirlerindeki artış oranının altında kalması, bütçe açığındaki düşüş eğiliminin sürmesi ve faiz dışı fazlada önemli bir performans artışı sağlanması, bütçe yapımızdaki iyileşmenin devam ettiğini gösteriyor.

Buna karşın, elde edilen gelirin irdelenmesi çok daha önemli hale geliyor. Ocak-Eylül döneminde, elde edilen 128 milyar yüzde 80'ine yakını vergi gelirlerinden sağlandı. Bu aşamada, vergi sisteminin ne kadar verimli olduğu sorusunun sorulması, vergi gelirinin kalitesini ortaya koymak açısından önem taşıyor. Kurumlar vergisi, geçen yılı yüzde 30'dan 20'ye indirilmesine karşın, hâlen gelir vergisi boyutunda problemler bulunuyor. Özellikle verginin tabana yayılmaması, doğrudan vergiler düşük olduğu halde, dolaylı vergilerin çok yüksek olması, sistemde ciddi adaletsizliklere neden oluyor. Bunların yanı sıra kayıt dışında ciddi bir kesimin bulunması, vergi gelirlerinde ciddi bir potansiyelin dışarıda kalmasına neden olurken, bu kesim de, ücretli kesimden alınan vergiler ile destekleniyor.

Cari açık yapısı değişiyor mu?

2006 yılı Ağustos ayında cari açık, bir önceki yılın aynı ayına göre 43,1 artışla 1.711 milyon ABD Doları olarak gerçekleşti. Cari açıkta en büyük paya sahip olan dış ticaret açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 12,8 oranında artarak 4.281 milyon ABD dolarına ulaştı. Bunun sonucunda, 2005 yılı Ocak-Ağustos döneminde 15.510 milyon ABD Doları olan cari işlemler açığı, 2006 yılının aynı döneminde yüzde 44,6 artışla 22.422 milyon ABD Doları olarak gerçekleşti.

2006 yılı Ocak-Ağustos dönemi verilerine göre dış ticaret dengesi, ödemeler dengesi gösterimi uyarınca, bir önceki yılın aynı dönemine göre 9,4 artışla 27.980 milyon ABD Doları tutarında açık verdi. Bu gelişme, ihracat gelirlerinin yüzde 14,1 oranında artarak 53.276 milyon ABD Doları'na ve tahmini bavlul ticareti gelirlerinin yüzde 34,3 oranında artarak 2.909 milyon ABD Doları'na yükselmesine rağmen, altın dâhil ithalat harcamalarının yüzde 18,5 oranında artarak 88.862 milyon ABD Doları'na ulaşmasından kaynaklandı.

2006 Ocak-Ağustos döneminde de Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki ağırlığı devam ediyor. Geçen yılın aynı dönemine göre AB ülkelerine yapılan ihracat yüzde 14,4 artarak 27.775 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam ihracat içinde AB ülkelerinin payı yüzde 52,1, Türkiye Serbest Bölgelerinin payı yüzde 3,6, diğer ülkelerin payı ise yüzde 44,3 oldu. Geçen yıl ocak-ağustos döneminde 28 milyar 262 milyon dolar olan dış ticaret açığı, bu yılın aynı döneminde yüzde 25,9 oranında artarak, 35 milyar 586 milyon dolara çıktı. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2005 yılının söz konusu döneminde yüzde 62,3 iken, bu yılın 8 ayında yüzde 60'a geriledi.

Ağustos ödemeler dengesi rakamlarının yanı sıra Türkiye'nin eylül ayı ihracatı, geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 10,48 oranında artarak, 7 milyar 682 milyon 735 bin dolara yükseldi. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından açıklanan rakamlara göre, ocak-eylül dönemi (9 aylık) ihracatı ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14,97 artarak, 61 milyar 449 milyon 19 bin doları buldu. İhracat, eylül ayı itibarıyla son bir yılda ise yüzde 13,31 artarak 81 milyar 445 milyon 334 bin dolara ulaştı.

Sanayi ürünleri ihracatı eylül ayında yüzde 15,91 artarak 6 milyar 596 milyon 539 bin dolara yükseldi. Sanayi mamulleri içinde en fazla artışın olduğu sektör yüzde 59,12'lik artışla ihracatını 370 milyon 316 bin dolara çıkaran makine ve aksamaları sektörü oldu. Bunu yüzde 50,17 ile demir çelik ürünleri, yüzde 44,46 ile diğer sanayi ürünleri izledi. Eylül ayında tekstil ve hammaddeleri ihracatı yüzde 17,37, hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yüzde 2,95 taşıt araçları ve yan sanayi ihracatı da yüzde 8,75 oranında arttı. Geçtiğimiz ay yüzde 19,73 oranında gerileyerek 905 milyon 889 bin dolara düşen tarım sektörünün 12 aylık ihracat rakamı ise, 9 milyar 659 milyon 70 bin dolar oldu.

Türkiye yapısal problemlere odaklanmalı

Enflasyon sorununu önemli oranda çözen, bütçesindeki dengesizlikleri kontrol etmeyi başaran Türkiye ekonomisinin geleceğini planlarken, uzun vadeli stratejiler ortaya koyulması gerekiyor. Makro ekonomik dengeler açısından geçmişe göre oldukça iyi noktalara gelen Türkiye'nin sağladığı bu başarının kalıcı olabilmesi için, yapısal reformlarda ısrarcı davranılması büyük önem taşıyor. Ekonomik iyileşmelerin ömrünün uzaması ve daha sağlıklı olması için de kritik önem taşıyan bu nokta, gelecek dönemde Türkiye ekonomisinin gerçekleştirmesi gereken öncelikli bir görev. Bu yüzden, Türkiye'nin güçlü makro ekonomik verilere ulaşabilmesi için, ekonomisindeki kaliteyi de gözden geçirmesi gerekiyor.

Üst baş... Türk bankacılık sektörü, 2006 yılında da büyüme trendini sürdürdü

Başlık... Bankacılık sektöründe kârlılık da rekabet de giderek artıyor

Spot... Ekonomide yaşanan gelişmelere paralel olarak kârlılık oranı yükselen bankacılık sektörünün, reel sektörü fonlamasında geçmiş yıllara göre önemli bir artış gerçekleşti. Sektöre yönelik yabancı ilgisi ise iş yapma biçimlerini değiştirirken, rekabeti de artırıyor.

Türk bankacılık sektörü, BDDK'nın hazırladığı program çerçevesinde yeniden yapılanmaya giderken, yabancı sermaye ve konsolidasyon süreci içindeydi. Bu beklentilerin gerçekleşmesi biraz zaman aldı ama özellikle 2005 yılından itibaren, yabancı yatırımcılar Türk bankacılık sektörüne büyük bir ilgi göstermeye başladılar. Bu ilgede, Türkiye ekonomisindeki iyileşme ve istikrar kadar, sektördeki büyüme potansiyelinin, diğer bölge ülkelerine göre fazla olması da büyük rol oynuyor. Nitekim Doğu Avrupa ülkelerinin bir kısmında, bankacılık sektörünün yüzde 50'den fazlasının yabancı bankalardan oluştuğu ve yeni satın alma imkânlarının azaldığı görülüyor. Türkiye 2005 yılında geçmiş yılların aksine yüksek rakamlarda yabancı sermaye çekerken, 2006'nın ilk çeyreğinde de bu artış devam etti. Son olarak dünyanın en önemli finans kuruluşlarından Citi Group, Akbank'ın yüzde 20'sine ortak olurken, sektöre son iki yılda toplam 14 milyar dolar girmiş oldu.

Türk bankacılık sektörü, "Komşu"dan da yoğun bir ilgi gördü. Yunan bankaları Finansbank ve Tekfenbank'a ortak oldular. Buna göre Finansbank hisselerinin yüzde 46'sı ve kurucu hisselerinin yüzde 100'ü toplam 2 milyar 291 milyon avro'ya Yunan Ulusal Bankası'na (NBG) satıldı. Ayrıca satış görüşmeleri devam eden Alternatifbank ve Oyakbank'ta da satışın gerçekleşmesi durumunda bu rakamın 15 milyar dolara yaklaşması bekleniyor. Türkiye'deki bankaların yabancı finans gruplarına satılmasının ardından sektördeki yabancı payı da yüzde 20'nin üzerine çıktı. Halkbank ve Vakıflar Bankası ile birlikte gündemdeki diğer bankaların da yabancılara satılması halinde, bu rakam yüzde 30'a yükselecek.

Mayıs ayı içinde Yunanistan'ın önde gelen bankalarından EFG Eurobank, Tekfenbank ve Tekfen Leasing'deki holding hisselerinin yüzde 70'ini 182 milyon dolara satın aldı. Yapılan açıklamada, işlem fiyatının, Tekfenbank'ın toplam değerini 260 milyon dolara getirdiği ifade edildi. İşlemin tamamlandığı tarihte, toplam net aktif değerinin 80 milyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor.

Artan yabancı ilgisi

Krizin ardından Türk bankacılık sektörüne ilk yabancı sermaye, TMSF'ye devredilen Demirbank'ın, 350 milyon dolara HSBC'ye satılmasıyla geldi. Ardından TMSF bünyesindeki Sitebank, 20 Aralık 2001'de Yunanistan sermayeli Nova Bank'a satılırken, ticaret unvanı da 28 Mart 2003 itibariyle BankEuropa olarak değişti.

Bu iki işlemten sonra Türk bankacılık sisteminin önde gelen bankalarından Garanti Bankası, İtalyan Intesa ile evlilik düşündüyse de nikâh gerçekleşmedi. Garanti Bankası

daha sonra, General Electric'e ait olan GE Consumer Finance ile ortaklık kararı aldı. Sektörün en önemli oyuncularında yer alan Yapı ve Kredi Bankası'nın TMSF'ye ait yüzde 57,4 hissesinin, Koçbank tarafından alımına ilişkin devir işlemi ise Eylül 2005'te tamamlandı. Koç Holding ve İtalyan bankacılık grubu UniCredit'in yarı yarıya ortağı olduğu Koç Finansal Hizmetler bünyesindeki Koçbank, söz konusu hisseler karşılığında 1 milyar 182 milyon avro öderken, bankacılık sektöründe yabancı sermayenin payı giderek artmaya başladı.

Öte yandan, niş bankacılık alanında faaliyet gösteren TEB de Fransızlar'ın ünlü bankası BNP Paribas ile ortaklık kararı aldı. TEB'in yüzde 84,25'ine sahip olan TEB Mali Yatırımlar'ın yüzde 50'sini temsil eden hisseler, Şubat 2005'te BNP Paribas'a 216,8 milyon dolara devredildi.

Sektördeki bir diğer önemli satım alma işlemi ise Avrupa'nın önde gelen finans gruplarından Hollanda-Belçika sermayeli Fortis'in, Dışbank'ı satın almasıyla gerçekleşti. Hisselerinin tamamı için 985 milyon avro değer biçilen Dışbank'ın, Fortis'e satılacak olan sermayesinin yüzde 89.34'ünü temsil eden hisselerin toplam satım bedeli 880 milyon 25 bin avro oldu. Yapılan son işlemler dikkate alındığında, ilk bankaların nispeten düşük bir fiyattan satıldığı görülüyor. Bunların dışında, Denizbank'ın yüzde 75 hissesi, 2.44 milyar dolara Dexia'ya satıldı. Şekerbank'ın yüzde 33.98 hissesi, Kazak Bank Turan Alem Group'a 424 milyon 733 bin YTL karşılığında satılırken MNG Bank'ın yüzde 91 hissesi, Lübranlı Hariri Ailesi'ne ait BankMed ve ailenin yüzde 15 oranında ortak olduğu Arab Bank'a satıldı.

Bankacılık sektörü bilanço yapısı

2006 yılı Temmuz ayında 455,2 milyar YTL seviyesinde olan bankacılık sektörü toplam aktifleri (katılım bankaları hariç), yüzde 0,2 oranında artarak, 2006 yılı Ağustos döneminde 446,2 milyar YTL seviyesine ulaştı. 2006 yılı Temmuz döneminde 194,6 milyar YTL olan bankacılık sektörü toplam kredileri son bir aylık dönemde YP hesaplarda izlenen kredilerde meydana gelen azalışa karşın, bir önceki aya göre yüzde 0,7 oranında artarak, 2006 yılının Ağustos ayında 196,0 milyar YTL seviyesine yükseldi. Diğer taraftan, bankacılık sektörü menkul değerler cüzdani son bir aylık dönemde 1,1 oranında azalarak, 2006 yılı Temmuz ayındaki 156,2 milyar YTL seviyesinden Ağustos döneminde 154,6 milyar YTL seviyesine geriledi.

Bankacılık sektörü aktif dağılımı incelendiğinde, 2006 yılı Ağustos döneminde sektörün toplam aktiflerinin yüzde 5,0'ünün duran değerlerden oluşurken, nakit ve nakit benzeri varlıkların toplam bilanço içerisindeki payı incelenen dönemde yüzde 9,3 seviyesinde gerçekleşti. Kredilerin aktif toplamı içindeki payı incelenen dönemde yüzde 44,0 seviyesine yükselirken, geçen yılın aynı ayına göre tüketici ve ihracat kredilerinin sektör içinde baskın olduğu dikkat çekiyor.

Bankaların kaynak yapısına bakıldığında, Ağustos 2006 döneminde toplam pasiflerin yüzde 77,6'sı yabancı kaynaklardan, yüzde 12,4'ü özkaynaklardan oluştuğu görülüyor. Bankaların en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduatın bankacılık sektörü toplam pasifleri içindeki payı yüzde 62,2 seviyesinde gerçekleşirken, 2005 yılında bu oran yüzde 60,5 seviyesindeydi. Bankacılık sektörü yabancı kaynakları açısından bakıldığında, bankalara borçlar kaleminin mevduatın ardından yüzde 14,0'lık payı ile ikinci sırada yer alıyor. 2006 yılı Temmuz döneminde 272,7 milyar YTL seviyesinde olan bankacılık sektörü toplam mevduatı, son bir aylık dönemde yüzde 1,7 oranında artarak

277,4 milyar YTL seviyesine yükseldi. Aynı dönemde YP mevduatların toplam mevduatlar içerisindeki payının yüzde 38,0 seviyesinde gerçekleşti.

Öte yandan, bir önceki yılın aynı döneminde 10,8 milyar YTL seviyesinde olan bankacılık sektörü provizyonlar sonrası net faiz gelirleri yüzde 11,1 oranında artarak, 2006 yılının Ağustos ayında 2,0 milyar YTL seviyesine çıktı. Yüksek miktarlı kambiyo zararı nedeniyle bankacılık sektörü vergi öncesi kârındaki artış sınırlı olurken, 2005 yılının Ağustos döneminde 8,2 milyar YTL seviyesinde gerçekleşen bankacılık sektörü vergi öncesi kârı, yüzde 18,4 oranında artarak 2006 Ağustos ayında 9,7 milyar YTL'ye yükseldi. Ancak vergi provizyonunda bir önceki yılın aynı dönemine göre gerçekleşen yüzde 8,8 oranındaki azalışın katkısıyla, bankacılık sektörü dönem net kârı yüzde 29,2 oranında artarak, 2005 yılı Ağustos dönemindeki 5,8 milyar YTL seviyesinden 7,6 milyar YTL'ye ulaştı.

Toplam krediler yükseldi

Bankacılık sektörü toplam kredileri 2006 yılı Ağustos döneminde 196,0 milyar YTL seviyesine yükseldi. Yüksek oranda artan işletme kredilerinin yanında, istikrarlı devam eden yüksek miktarlı tüketici kredileri, ihracat kredileri, kredi kartları ve diğer krediler nedeniyle, bankacılık sektörü kredilerinin sektörün aktif büyüklüğü içerisindeki payı artmaya devam ediyor. Mevduata göre daha uzun vadeli ve daha makul seviyede faiz oranlarına sahip olması nedeniyle sendikasyon ve seküritizasyon kredilerine ağırlık veren bankaların dış ticaretin finansmanı amaçlı sendikasyon kredileri, Ağustos-Ocak döneminde 9,2 milyar ABD Doları seviyesinde gerçekleşti. Bununla birlikte konut kredilerinin (dövizle endeksli olanlar dâhil) ve kredi kartlarının 20 milyar YTL'nin üzerinde gerçekleştiği görülüyor. 2006 yılı Temmuz döneminde yüzde 19,8 seviyesinde olan sermaye yeterliliği standart rasyosu, risk ağırlıklı kalemler toplamında gerçekleşen yüzde 0,7 oranında artışa rağmen, özkaynaklarda gözlenen yüzde 4,2 oranındaki yükselme nedeniyle son bir aylık dönemde 70 baz puan artarak yüzde 20,5'e çıktı.

2006 yılı Ağustos döneminde özkaynak kârlılığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık 160 baz puan artarak yüzde 13,9 olarak gerçekleşirken; aynı dönemde aktif kârlılığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık 20 baz puan azalarak yüzde 2,3 seviyesine ulaştı. 2006 yılının Temmuz döneminde 70 milyon ABD Doları olarak gerçekleşen yabancı para net genel pozisyonu, 2006 yılı Ağustos döneminde 236 milyon Amerikan Doları oldu.

Diğer taraftan, yabancı para net genel pozisyonu/özkaynak standart oranı Ağustos 2006 döneminde yüzde 0,7 olarak gerçekleşirken, 2005 yılı Ağustos döneminde 180,7 milyar YTL seviyesinde olan toplam bilanço dışı işlemler yüzde 32,8 oranında artarak, 2006 yılının aynı döneminde 239,9 milyar YTL seviyesine yükseldi.

Göstergeler, Türk bankacılık sisteminin ekonomideki hızlı gelişmeye paralel bir şekilde yol aldığını ve asıl görevi olan aracılık faaliyetini daha iyi bir şekilde yerine getirmeye başladığını ortaya koyuyor. Sektörün henüz yeterince olgunlaşmamış olması ise yabancıların ilgisini canlı tutuyor. Yabancı sermayenin bu yoğun ilgisi sektördeki rekabeti artırırken, artan rekabetin bankacılığı daha iyi noktalara götüreceği tahmin ediliyor.

Katılım bankaları, rekabette yeni bir döneme girerken...

Kuruldukları yıldan 2005 yılı sonuna kadar “Özel Finans Kurumu” adı altında faaliyet gösteren kurumlarımız, 1 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Bankacılık Kanunu ile banka statüsünü kazanmış ve 2006 yılına “**katılım bankası**” olarak girmişlerdir. Ayrıca katılım bankalarına emanet edilen tasarrufları güvence altına alan “Güvence Fonu” mevcutları da 2005 yıl sonu itibariyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’na devredilmiştir.

Sektörde yaşanan diğer önemli bir gelişme de; Anadolu Finans Kurumu A.Ş. ile Family Finans Kurumu A.Ş.’nin 2005 yıl sonu itibariyle birleşerek 2006 yılına, Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak girmeleriydi. Ölçek ekonomisi açısından bakıldığında, bu birleşmeden önemli bir sinerji oluşacağı beklenmekteydi. Türkiye Finans’ın 63,3 milyon YTL’lik 2006 birinci yarı yıl bilanço kârlılığı dikkate alındığında, beklenen sinerjinin kısa sürede oluşmaya başladığı görülebilmektedir.

Katılım bankacılığı alanında diğer bir önemli adım da Bank Asya tarafından atıldı: Bank Asya 2006 yılı Mayıs ayında halka arz edilen ilk katılım bankası oldu. Söz konusu halka arza gelen çok yüksek iç ve dış talep, yatırımcıların katılım bankalarına olan yaklaşımlarının da bir yansımasıydı.

Mayıs ve Haziran aylarında global piyasalarda yaşanan gelişmelerin de etkisiyle ülkemizde yaşanan faiz ve döviz fiyatlarındaki dalgalanma, bankacılık sektöründe önemli bir özkaynak erimesine yol açarken, faiz riski üstlenmeyen katılım bankaları kur risklerini de minimum düzeylerde tutarak, bu türbülansı hasarsız bir şekilde atlattılar. Diğer taraftan; katılım bankalarından fon kullanan müşteriler, kredilerin vadeden önce çağrılmaması ve uygulanan kâr paylarının dalgalanma dönemlerinde bile değiştirilmemesi prensiplerinden dolayı son derece kazançlı çıktılar.

2006 yılının ilk altı aylık dönemine baktığımızda, katılım bankalarımızın büyüme trendlerini geçmişte olduğu gibi sürdürdüklerini ve aktiflerini yüzde 23,5 oranında büyüttüklerini görüyoruz. Öte yandan, aynı dönemde yüzde 23’lük bir artışla 9.150 milyon YTL’ye yükselen nakdi krediler, katılım bankalarının reel ekonomi içindeki fonksiyonlarını göstermesi açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle özkaynakların desteklenmesi açısından çok büyük bir öneme haiz olan kârlılık, geçen

yılla kıyaslandığında büyük bir sıçrama göstererek 164 milyon YTL'ye yükselmiştir. Buna göre, katılım bankalarımızın 2006 yıl sonu toplam kârlılığının da 400 milyon YTL'yi aşacağı tahmin edilmektedir.

Katılım bankalarımız çağın gerektirdiği teknolojik donanımların yanı sıra çeşitli bankacılık ürünlerini de müşterilerimizin hizmetine sunmaktadır. Özellikle 2006 yılı ve sonrasında yurt dışı kaynaklı fonların ülkemize aktarılmasında önemli görev üstleneceklerini görmekteyiz. Faizsiz bankacılığın dünyadaki gelişim trendi ile katılım bankalarımızın yurt içi ve yurt dışında sağlamış oldukları performans, bize bu alanda mevcut olan potansiyelin büyüklüğünü göstermektedir. Bu potansiyelin daha hızlı harekete geçirilmesi için, sisteme yeni bankaların da girebileceği tahmin edilmektedir.

Türk bankacılık sisteminde yabancı payı artarken, artan rekabetten elbette ki, herkes faydalanacaktır. Katılım bankalarımızın faaliyetlerinin ilk gününden itibaren reel ekonomi ile yakın ilişki içinde olmalarının bir sonucu olarak, rekabet şartları içinde karşılaştırmalı üstünlüklerini sürdürecekleri kanaatini taşımaktayız.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği olarak 2006 yılı Ağustos ayından itibaren faaliyetlerimizi yeni merkezimizde sürdürmeye başladık. Yeni merkezimizin, gerek eğitim, gerekse değişik alanlardaki toplantılara ev sahipliği yaparak, hem ülkemiz ekonomisine hem de katılım bankalarımıza güzel hizmetler vereceği kanaatindeyim.

Saygılarımla,
Ünal Kabaca
Yönetim Kurulu Başkanı

Üst baş... Bank Asya Genel Müdürü Ünal Kabaca

Başlık... “2006 yılında yeni ortaklarımızla daha da güçlendik!”

1996 yılında Asya Finans adıyla ve Türkiye'nin 6. özel finans kurumu olarak Altunizade'deki Merkez Şubesi'nde faaliyetlerine başlayan Bank Asya, güçlü sermayesi, artan kârlılığı, istikrarlı fonlama yapısı, müşteri odaklı yaklaşımı ve kalite anlayışıyla kısa sürede sektöründe saygın bir yer edinmiştir.

Misyonumuz; çağdaş bankacılık hizmetlerini faizsiz bankacılık ilkeleri çerçevesinde geliştirip, müşterilerinin ihtiyaç ve beklentilerini “farklı beklentilere farklı çözümler” yaklaşımıyla karşılayarak, paydaşlarına ve Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktır.

Vizyonumuz ise; geliştirdiği ürünlerle dünya standardında hizmet veren, saygın, güvenilir ve etkin bir banka olmaktır.

Bank Asya için ikinci on yıllık döneme geçiş yılı olan 2006, isim değişikliği, halka arz gibi büyük adımların atıldığı önemli bir dönüm noktası oldu. Önce Mart ayında özümüzü ve ilkelerimizi muhafaza ederek ismimizi değiştirdik. Ardından, 2001 yılından beri planladığımız halka arzımızı başarılı bir şekilde gerçekleştirerek, beklentilerimizin çok üstünde bir taleple karşılaştık. Yurt içi ve yurt dışından gelen yaklaşık 50 kat talep, hem Bank Asya'ya hem de Türkiye'ye olan güveni ve inancı göstermesi hasebiyle bizi son derece mutlu etti. Bank Asya, halka açılan ilk katılım bankası olarak 12 Mayıs 2006 gününden itibaren İMKB'deki yerini aldı. Kuruluşundan beri zaten çok ortaklı bir yapısı olan Bankamızın ortakları arasına binlerce yenisi eklendi.

Halka arz, özkaynak katkısı sağladı

Halka arz; büyümek, şubeleşmek ve yeni projelere, yeni yatırımlara destek olabilmek için bize önemli bir özkaynak katkısı sağlamış oldu. 2005 yılı sonunda 282.359 bin YTL olan özkaynaklarımız halka arz sonrası 516.686 bin YTL'ye yükselirken, 2005 sonunda 240 milyon YTL olan ödenmiş sermayemiz de 300 milyon YTL'ye çıkmış oldu. Bank Asya'nın piyasa değeri ise halka arz ile birlikte Ağustos sonu itibariyle yaklaşık 1,3 milyar YTL seviyelerine yükseldi. 2006 ilk altı aylık rakamlara baktığımızda, topladığımız fonların 2005 yıl sonuna göre yüzde 24 oranında artarak 2.635 milyon YTL'ye, aktif toplamımızın ise 2005 yıl sonuna göre yüzde 32'lik bir artışla 3.457 milyon YTL'ye yükseldiğini görmekteyiz. 2006 ilk yarı sonu itibariyle net kârımız ise 50.6 milyon YTL olarak gerçekleşti.

Artık bundan sonraki hedefimiz, hız ve kaliteyi daha da artırarak hizmet yelpazesini genişletmek ve global ölçekte bir finansal aktör olabilmek. Bir yandan İnternet ve çağrı merkezi gibi şube dışı hizmet kanallarına yatırım yaparak kalite ve güvenliği geliştirmeye çalışırken, bir yandan da Basel II'ye uyum çalışmalarına ve şubeleşmeye devam ediyoruz. 2006 yılında "Disaster Center" kurulması, kart operasyon işlemlerinin merkezileştirilmesi gibi teknolojik yatırımlar da başarıyla tamamlanarak uygulamaya kondu. Son bir yıl içinde İnternet şubemiz üzerinden işlem yapan müşteri sayımız ikiye katlanırken, telefon bankacılığı kanalını kullanan müşteri sayımız tam dört kat artış gösterdi. Yılın ilk sekiz ayında açılan yeni şubelerle, şube sayımız 83'e, personel sayımız ise 2 bin 113'e ulaşmış durumda. Yıl sonuna kadar şube sayımızı 92'ye çıkarmayı planlıyoruz.

Artan rekabet ortamı içerisinde; topladığımız kaynakları reel sektöre aktarma konusundaki bilgi birikimimiz, müşteri odaklı hizmet anlayışımız, etkin ve hızlı işleyen organizasyon süreçlerimiz sayesinde özellikle ticari ve kurumsal kredilerdeki performansımızla ülkemizdeki en aktif bankalardan biri haline gelmiş bulunmaktayız. Türk şirketlerinin dış ticaret işlemlerine aracılık etmeye ve özellikle Türk müteahhitlerin yurt dışı projelerine finansman desteği sağlamaya devam ediyoruz. şu anda Bank Asya üzerinden geçen ithalat ihracat rakamları, Türkiye'nin toplam ithalat ve ihracat rakamlarının yaklaşık yüzde 2,5'ini teşkil ediyor. Amacımız, bu payı yüzde 5 seviyesine çıkarmak. Ayrıca, Ağustos ayı sonlarında Standard Chartered Bank'tan alınan 25 milyon avro tutarındaki murabaha kredisi de hem gücümüze güç katmış, hem de uluslararası camiada Bank Asya'ya duyulan güveni bir kez daha ortaya koymuştur.

Bank Asya kârlı ve istikrarlı bir şekilde büyümesini sürdürürken "Geleceğin güçlü Bank Asya"sına doğru sağlam adımlarla ilerlemeye devam etmektedir. Bank Asya, bugüne

kadar elde ettiği başarısını ve üstün performansını, çalışma prensiplerinden ödün vermeden önümüzdeki yıllara da taşıyacaktır.

SPOT...

Artan rekabet ortamı içerisinde; topladığımız kaynakları reel sektöre aktarma konusundaki bilgi birikimimiz, müşteri odaklı hizmet anlayışımız, etkin ve hızlı işleyen organizasyon süreçlerimiz sayesinde özellikle ticari ve kurumsal kredilerdeki performansımızla ülkemizdeki en aktif bankalardan biri haline gelmiş bulunmaktayız.

Üst baş... Albaraka Türk Genel Müdürü Adnan Büyükdeniz

Başlık... “Katılım Bankaları, çalışma prensiplerini korumalı”

“İsim dediğın nedir ki? Gül ismini taktığımız, adlandırsaydık da başka türlü, kokmayacak mıydı aynı nefasette?” Ünlü şair Shakespeare, Romeo ve Jüliet adlı eserinde kavramların kendilerinden ziyade, kavramların insanlar için anlamlarının önemli olması gerektiğini, bu dizelerle ifade ediyor.

İnsanlar arası iletişimin temel gereksinimlerinden biri, ortak bir isim dağarcığının oluşması hiç şüphesiz. Gül dediğimizde güzel kokulu, dikenli bir çiçek çağrışımı toplumun ortak paydası olmasa, iletişim imkânlarımız hayli daralacaktır. Ortak kavramlar olmadan yazı da olmaz.

Haklı olarak, isimlerle ait oldukları nesnelere arasındaki ilişkinin sıklıkla bozulmaması gerekiyor. Tabii olarak nesnelere, duygular, durumlarla bu nesnelere, duygulara ve durumlara konan isimler onlara yapışıp kalıyor. İsim varlığı çağrıştıyor, kategorize ediyor, tanımlıyor. Belki de bu yüzden Türkler eskiden çocuklarına, onlar kendilerini ispat edene kadar kalıcı bir isim koymazlarmış. Her çocuğun kabiliyetleri ölçüsünde kendi ismini bulması, namını ona göre duyurması arzulanırmış.

Geçtiğimiz yıl kabul edilen yeni Bankacılık Kanunu ile bugüne dek “Özel Finans Kurumu” olarak tanıdığımız, halkımızın güvenle tasarruflarını yönlendirdiği kurumların da adı değişmiş oldu. Bundan böyle yeni bir ismi var ÖFK’ların: “Katılım Bankası”.

Bilindiği gibi, kâr-zarar ortaklığına dayalı bankacılığın Türkiye’ye girdiği yıllarda, bırakınız Türkiye’yi, uluslararası platformlarda dahi yapılan faaliyetin karşılığı olabilecek, bir taraftan bu kurumların mali aracılık işlevini ifade edebilecek, diğer taraftan da faizsiz bankacılık prensiplerini de yansıtabilecek tam bir isimlendirme mevcut değildi. O günkü şartlarda bu tür kurumlara Türkiye’de “Özel Finans Kurumu” adı verildi.

Aslında halkımız bu ismi ve bu ismin kısaltması olan “ÖFK” terimini oldukça benimsemişti. Bugün Türkiye’de faizsiz bankacılık denince, akla “ÖFK” kavramı geliyor. Ancak neticede kâr-zarar ortaklığına dayalı bankacılık yapan kurumlarımızın işlemleri Türkiye ile sınırlı değil. Bu kurumlarımız yurt dışı bankalarla çalışıyor, müşterilerinin ihracat, ithalat, kambiyo, yurt dışı yatırım ve finansman işlemlerini gerçekleştiriyor.

Türk insanı “ÖFK” kavramına kucak açmış olsa da, uluslararası finans literatüründe “özel finans kurumu” tabirini ifade edebilecek bir isimlendirme mevcut değil. Böyle olunca da bankacılık kapsamında kendinizi fazladan anlatmak durumunda kalıyorsunuz. Bu çerçevede “katılım bankası” tabiri, uluslararası finans dünyasının çabuk anlayabileceği

bir ifade. Bu kavram bir taraftan faizsiz bankaların mali aracılık işlevine işaret ederken, diğer taraftan da kâr ve zarara katılım esasına göre fon toplanan katılım hesaplarına göndermede bulunuyor. Bu şekliyle bu tabir, yurt dışında benzer faaliyetlerde bulunan kurumların da benimseyebileceği bir isim olmaya namzet gözüküyor.

Katılım bankacılığında yeni adımlar

Bu anlamda “özel finans kurumu” tabiri yerine “katılım bankası” teriminin kullanılması bir isim değişikliğinden ibaret olsa da, bu isim değişikliğinin kâr-zarar ortaklığına dayalı bankacılığın tüm dünyada hızla gelişmeye başladığı, hem tasarrufçuların giderek daha fazla ilgi gösterdiği, hem de fon kullananların talebinin arttığı bir dönemde gerçekleşmiş olmasını, katılım bankacılığının bundan sonra yeni atılımlara imza atacağına bir göstergesi olarak görebiliriz.

Dünya çapında sağlanan bu gelişmenin bir gerekçesini, başta Körfez ülkelerinde oluşan önemli kaynakları oluşturmaktadır. Ancak belki çok daha önemli bir unsur olarak, kâr-zarar ortaklığına dayalı bankacılığın son otuz yılda kayda değer bir tecrübe birikimi sağlamış olmasının altını çizmemiz gerekir. Bu tecrübe birikimi, özellikle son yıllarda piyasa denetimi mekanizmalarında yaşanan gelişmelerle birleşerek, katılım bankacılığı alanında ortak uygulama ve muhasebe standartlarının oluşmasını temin etmiştir. Bu standartlar, bir taraftan katılım bankacılığın temel prensiplerini mali piyasalardaki hızlı değişim karşısında korurken, bir taraftan da katılım bankacılığın bu prensiplerden şaşmadan yeni ürünler geliştirmesine katkı sağlamıştır.

Bu gelişmeler, tüm dünyada faizsiz esasa göre çalışan bankaların çok daha fazla benimsenmesine imkân sağlamış, kamu otoritelerinin de destek verdiği bu süreçte bu prensiplere uygun çalışan kurumlara her bakımdan teveccüh artmıştır.

Katılım Bankaları'nın bundan sonra daha da hızlı gelişmelerinin en temel unsuru, bu bankaların çalışma prensiplerini hassasiyetle korumaları olacaktır.

SPOT

“Katılım Bankası” tabiri, uluslararası finans dünyasının çabuk anlayabileceği bir ifade. Bu kavram bir taraftan faizsiz bankaların mali aracılık işlevine işaret ederken, diğer taraftan da kâr ve zarara katılım esasına göre fon toplanan katılım hesaplarına göndermede bulunuyor.

Üst baş... Türkiye Finans Katılım Bankası Genel Müdürü Yunus Nacar

Başlık... “Türkiye'nin en kaliteli üç bankasından biri olacağız”

2006 yılı her anlamda birçok yenilik ve gelişmeyi beraberinde getirdi. Önceki yılların nispeten daha puslu ve belirsiz olan ekonomik ortamı, yerini net ve güvenilir koşullara bıraktı, bu iyileşme de beraberinde kayda değer bir büyüme ve yükselişi getirdi. Bu yükselişi, ‘uluslararası standartlarda ulusal bir banka olmak’ idealiyle birleştiren Türkiye Finans Katılım Bankası olarak, ilk yılını lider katılım bankası olarak kapatmanın haklı gururu içindeyiz.

Bankacılık, hizmet sektöründe rekabetin en yoğun yaşandığı alanlardan birisi olarak görülmektedir. Bu rekabette müşteriye sunulan hizmetin kalitesi, hızı, teknolojik altyapı desteği, ürün çeşitliliği, ilişkilerdeki güven ve sıcaklık tercih edilme kriteri haline geldi. Türkiye Finans Katılım Bankası olarak bu kriterleri çok iyi bilmekte, sürekli analiz etmekte, daha iyiye gitmek ve ön plana çıkmak konusunda gerekli çalışmaları yapmakta ve stratejiler geliştirmektediriz.

2005 yılı birçok kalemde hedeflere ulaştığımız, başarı sağladığımız, gelişme kaydettiğimiz bir yıl olarak gerçekleşti. Bu başarının 2010 yılına kadar artan bir ivme ile devam edeceğine inanıyor ve bu yönde planlamalar yapıyoruz.

Bu planlama dâhilinde şube sayımızı 2006 yılı sonunda 125'e, 2007'de 150'ye, 2010'da 225'e çıkararak, yaygın bir ağ ile ülke coğrafyasının tamamına ulaşmayı hedefliyoruz. Personel eğitimine yaptığımız yatırımla, her biri kendi alanında uzmanlaşmış 2 bini aşkın personelimiz ile çağdaş bankacılık ilkeleri çerçevesinde müşterilerimize en kaliteli hizmeti sunacağız.

Bölgesel kaynak, bölgesel kalkınma

Bir bölgeden toplanan kaynakların aynı bölgede kullanılmasına yönelik sürdürmüş olduğumuz "Bölgesel Kaynak, Bölgesel Kalkınma" politikamızı devam ettireceğiz. 2006 yılında 650 bini aşkın müşterimiz ve toplamayı hedeflediğimiz 4 milyar YTL fonla, gücümüzü artırırken, aynı zamanda hizmet kalitemizle Türkiye'nin en kaliteli üç bankasından biri olacağız. Riskin tabana yayılması ve toplam kârlılık için önemseydiğimiz bireysel kredilerde yoğunlaşmış, 2005 yılı sonu itibari ile kullandırmalardaki payı yüzde 15 olan bu kredi türünü artırarak, 2010 yılında yüzde 50'ye çıkartacağız. Ayrıca rekabette önemseydiğimiz yurt dışı kaynakların bankamıza çekilmesi ile ilgili olarak girişimlerde bulunacak ve bu amaca yönelik yurt dışı şubeleri açacağız.

Gelecekle ilgili ciddi ve önemli hedeflerimiz bulunuyor. Kendi dinamiklerimiz, kendi personelimizle; gruplarımızdan alacağımız sinerji ve destekle, bu hedeflere adım adım ulaşacağız.

Bankamız, hepimiz için...

SPOT...

Riskin tabana yayılması ve toplam kârlılık için önemseydiğimiz bireysel kredilerde yoğunlaşmış, 2005 yılı sonu itibari ile kullandırmalardaki payı yüzde 15 olan bu kredi türünü artırarak, 2010 yılında yüzde 50'ye çıkartacağız. Ayrıca rekabette önemseydiğimiz yurt dışı kaynakların bankamıza çekilmesi ile ilgili olarak girişimlerde bulunacak ve bu amaca yönelik yurt dışı şubeleri açacağız.

Üst baş... Kuveyt Türk Katılım Bankası Genel Müdürü Ufuk Uyan

Başlık... "Gücümüzü sağlam ortaklık yapımızdan alıyoruz"

Topladığı fonu oluşturduğu havuzlarda değerlendirerek yatırıma dönüştüren, sanayi ve üretim sektörünün hizmetine sunan Kuvvet Türk, 1989 yılında kurulmuş, diğer Katılım

Bankaları gibi 1999 yılında Bankalar Kanunu'na tabi olmuş ve 2005 sonunda da bankacılık statüsünde değerlendirilerek, Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. adını almıştır. Yıl sonu itibari ile 80'e ulaşacak şube sayısı, 1400'ü aşkın personel istihdamı ile sürekli gelişme kaydeden Kuveyt Türk, tüm müşteri beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik müşteri odaklı yeni ürünler ve yeni hizmetlerle ileriye yönelik büyük bir potansiyel vaat etmektedir.

Gücünü sağlam ortaklık yapısından alan Kuveyt Türk, reel sektöre öncelik veren yatırım anlayışı ile Türkiye çapında büyük gruplardan KOBİ'lere kadar geniş bir müşteri ağına hizmet vermektedir. İnşaattan tekstile, gıdadan otomotive kadar birçok sektörde yatırımcılara destek veren Kuveyt Türk, kurumsal ticari ve küçük işletmelere finansman desteği sunmaktadır. Sadece 2006 yılı için küçük işletmelere bugüne kadar 60 milyon ABD Doları'nın üzerinde bir kaynak sağlanırken, kurumsal ve ticari finansman desteğimizin miktarı da 1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ekonominin can damarları olan bu işletmelerin ihtiyaçlarına yönelik olarak, "üretim desteği" yöntemiyle her türlü hammadde, mamul, yarı mamul ve sarf malzemesi tedariki ve enerji tüketimleri için finansman imkânı sunulmaktadır.

Bireysel bankacılık alanında ise, ürün ve hizmetlerimize gösterilen müşteri ilgisi, bu işlemleri gerçekleştirdiğimiz insan kaynağımız ve teknolojik yatırımlarımızla birlikte piyasada bize hak ettiğimiz bir konum kazandırmıştır. 500 milyon dolara yükselen toplam bireysel bankacılık portföyümüzün toplam aktifimize katkısı geçmiş yıllara nazaran bir hayli yükselmiştir. Gelişen ürün portföyümüz ve piyasanın rekabetçi koşullarına uygun bireysel enstrümanlarımız sayesinde, bireysel bankacılık sektörümüzün toplam aktif büyüklüğü geçen yıla göre ilk dokuz aylık performans göz önüne alındığında yüzde 25 artış göstererek 500 milyon ABD Doları seviyesine ulaşmış, komisyon gelirlerimiz de yine dokuz aylık periyotta 8 milyon dolar olmuştur. Bu performans, müşteri beklentileri ve piyasa koşullarına göre Kuveyt Türk'ün rekabet edebilir profilini gözler önüne sermesi açısından önemlidir.

Sendikasyon işlemleri

Uluslararası bankacılık sektöründe murabaha sendikasyonu olarak kamuoyuna lanse edilen ve marka olan faizsiz sendikasyon işlemleri ile Körfez'de büyük ölçekli ihtiyaçlara cevap verecek işbirliklerine aracılık yapmaktayız. Bu sendikasyonların tutarı bugün itibari ile 750 milyon doları aşmıştır ve bu hem bizim, hem de sektörümüzün geleceği açısından önemlidir. Kuveyt Türk olarak prestijli ve önemli olan bu tür işlemlere aracılık ederek, bu sahada piyasada yönlendirici bir otorite olmaktan da büyük bir memnuniyet duymaktayız. Sadece 2006 yılında ülkemizin köklü sanayi kuruluşları için gerek hammadde ihtiyacı, gerekse kaynak temininin karşılanması anlamında Körfez'den temin ettiğimiz tutar yaklaşık 200 milyon ABD Doları'dır.

Bunun yanı sıra Kuveyt Türk, sunmuş olduğu tüm bankacılık hizmetleri vasıtasıyla Türk ekonomisine ve müşterilerine yeni fırsatlar sunmak için sadece kendi teşebbüsüyle iki yıl vadeli 100 milyon dolarlık murabaha kredisi temin etmiştir. Kuveyt Türk'ün uluslararası piyasadaki gücü ve konumunu güçlendiren ve bugüne kadar kendi kaynak temini için yaptığı ilk sendikasyon olma özelliği taşıyan bu işlem, aynı zamanda Katılım Bankaları arasında yeni bir kaynak temini metodu olarak da yönlendiricidir. Kısa ve orta vadeli kaynak temini projelerinin dışında, Körfez kaynaklı direkt sabit sermaye yatırımlarının arttırılmasına yönelik olarak, ana ortağımız Kuwait Finance House ile koordineli olarak yeni projeler geliştirmekteyiz. Bu projeler için proje ekipleri oluşturmakta, altyapı

alışmalarını sürdürmekteyiz. Bu projeler çerçevesinde, gerek kamu gerekse özel sektör projeleri için kaynak temini hususunda yoğun faaliyetler yürütmekte, sabit sermaye yatırımı için ciddi ve kalıcı kaynak temini sağlanmasına çalışmaktayız

Bankacılıkta ve finans sektöründe gelir elde etmek her geçen gün zorlaşmaktadır. Tüm sektörlerde yaşanan yoğun rekabet, kurumların en azından bir yıl önceki gelirlerini yakalamak ya da arttırmak için etkin maliyet kontrolünü ve gelir getirecek yeni kaynak ve hizmetlere yneltmelerini kaçınılmaz kılmaktadır. Körfez'den kaynaklar getirip aracılık gelirleri elde etmek, bireysel ürün ve hizmetlerde alternatif ürünler çıkarmak, değişik müşteri ihtiyaçlarını yakalayıp oralardan hizmet gelirleri elde etmek, bu rekabetten kazançlı çıkmanın kriterleridir. Tüm bunların yanı sıra, özellikle konvansiyonel bankacılık sektöründen hizmet alan müşterilerin, Katılım Bankaları'nın kaliteli ve daha uygun hizmet çeşitlerine ve ürünlerine de zamanla yöneleceğini düşünmekteyiz. Bunun için bizlerin, müşteri odaklı ve müşterilerin ihtiyaçlarını zamanında ve piyasanın gerekleri doğrultusunda karşılayacak ürünler çıkarmamız, mevcut ürünlerimizi piyasa beklentileri çerçevesinde geliştirmemiz gerekmektedir. Bunu sağladığımız takdirde, müşterilerin ihtiyaçlarını temin için ürün ve hizmet sunmanın yanı sıra, Katılım Bankaları'nın tanıtımına ve bilinirlik oranının yükselmesine de katkı sağlamış oluruz.

SPOT

Kuveyt Türk, reel sektöre öncelik veren yatırım anlayışı ile Türkiye çapında büyük gruplardan KOBİ'lere kadar geniş bir müşteri ağına hizmet vermektedir. İnşaattan tekstile, gıdadan otomotive kadar birçok sektörde yatırımcılara destek veren Kuveyt Türk, kurumsal ticari ve küçük işletmelere finansman desteği sunmaktadır.

.....